

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Pavla Severová

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Výchovný potenciál mezigenerační interakce ve
skautingu**

**The educational potential of intergenerational
interaction in Scouting**

Vedoucí práce: PaedDr. Zdeňka Hanková

Studijní program: Vychovatelství (B7505)

Studijní obor: BC-VYCH (7505R008)

2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *„Výchovný potenciál mezigenerační interakce ve skautingu“* vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce a za použití pramenů a literatury uvedených v práci. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 13. 04. 2016

.....

Podpis

Poděkování

Velice ráda bych touto cestou poděkovala PaedDr. Zdeňce Hankové za její odborné vedení, hodnotné rady a v neposlední řadě za inspiraci. Zároveň bych velice ráda poděkovala své rodině, a to především mé mamince, která při mně vždy stojí, podporuje mě a v těchto studijních chvílích je více než trpělivá. Děkuji také všem blízkým a mému příteli, kteří mě v průběhu práce podporovali a dodávali mi sílu.

Můj poslední velký dík patří všem oldskautům, kteří se podělili o své zkušenosti, byli ke mně upřímní, vstřícní a velice otevření.

ANOTACE

V mé bakalářské práci „Výchovný potenciál mezigenerační interakce ve skautingu“ se věnuji skautskému výchovnému potenciálu. Mým cílem bylo zjistit, zda má skauting z hlediska životních zkušeností oldskautů výchovný potenciál.

Má práce je složena ze dvou částí: teoretické a empirické. První část pojednává o výchově, výchovných cílech, skautingu a oldskautingu. Druhá část obsahuje kvalitativní výzkum, založený na dotazníkovém šetření, polostrukturovaných rozhovorech se čtyřmi respondenty - oldskauty.

KLÍČOVÁ SLOVA

Výchova, hodnotová orientace, hodnota, skauting, oldskauting

ANNOTATION

In my bachelor thesis "The educational potential of intergenerational interaction in Scouting" I devote to the educational potential of scouting. My goal was to discover whether scouting has educational potential according to life experience of the Old Scouts. My work consists of two parts: theoretical and empirical. The first part discusses education, educational goals of scouting and oldscouting. The second part contains qualitative research based on a survey, semi-structured interviews with four respondents- Old Scouts.

KEYWORDS

Education, value orientation, value, scouting, oldscouting

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Obsah

1	ÚVOD	- 1 -
2	TEORETICKÁ ČÁST	- 3 -
2.1	VÝCHOVA	- 3 -
2.1.1	Koncepce výchovy	- 4 -
2.1.2	Výchovné cíle	- 5 -
2.1.3	Druhy výchovy	- 6 -
2.2	SKAUTING	- 7 -
2.2.1	Krátký průřez historií skautingu, hlavní zakladatelé	- 7 -
2.2.2	Koncepce skautingu	- 12 -
2.2.3	Poslání a cíle skautského hnutí	- 13 -
2.2.4	Ideové základy skautingu	- 14 -
2.2.5	Skautská edukace	- 15 -
2.2.6	Skautské hodnoty	- 15 -
2.2.7	Hodnotová orientace	- 16 -
2.2.8	Skautský zákon a slib	- 17 -
2.2.9	Skautské heslo, denní příkaz, skautský znak	- 18 -
2.2.10	Uspořádání družin	- 19 -
2.3	OLDSKAUTING	- 22 -
2.3.1	Krátký průřez historií oldskautingu	- 23 -
2.3.2	Koncepce oldskautingu	- 24 -
2.3.3	Poslání oldskautingu	- 24 -
2.3.4	Oldskauti Ústí nad Labem	- 25 -
1	EMPIRICKÁ ČÁST	- 27 -
2.4	Stanovení výzkumných cílů, oblastí a otázek	- 27 -
2.5	Charakteristiky respondentů	- 29 -
2.6	Metodologie empirické části	- 30 -
2.7	Sběr dat	- 33 -
2.8	Výsledky výzkumného šetření	- 34 -
2.8.1	Přístup skautingu k výchově	- 34 -
2.8.2	Podoba současného skautingu	- 36 -

2.8.3	Skauting a rizikové chování dětí.....	- 40 -
2.8.4	Výchovný potenciál skautingu.....	- 44 -
3	ZÁVĚR	- 54 -
4	SEZNAM PŘÍLOH.....	- 56 -
5	PŘÍLOHY	- 57 -
5.1	Příloha č. 1, Foto Roberta Badena Powella.....	- 57 -
5.2	Příloha č. 2, Foto Roberta Thompsona Setona.....	- 58 -
5.3	Příloha č. 3, Foto Antonína Benjamína Svojsíka	- 58 -
5.4	Příloha č. 4, Znak světlušek	- 59 -
5.5	Příloha č. 5, Znak vlčat	- 59 -
5.6	Příloha č. 6, Znak skautů.....	- 60 -
5.7	Příloha č. 7, Znak roverů.....	- 60 -
5.8	Příloha č. 8, dotazníkové šetření	- 61 -
5.9	Příloha č. 9, svolení k přepisu rozhovorů.....	- 62 -
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 63 -

1 ÚVOD

Téma mé bakalářské práce, „Výchovný potenciál mezigenerační interakce ve skautingu“, jsem si zvolila z důvodu, že sama jsem již od útlého dětství členkou skautského oddílu. Inspirací pro mě bylo mé první setkání s oldskauty. Toto setkání se mi již v mých osmi letech vrylo do paměti a pamatuji si jej do dnes. Pro ty, kteří nevědí o kom je řeč, tento pojem vysvětlím, oldskauti jsou dospělí skauti, kteří se v určitém věku již nezapojují do vedení oddílu, ale jsou stále činní v kterékoliv skautské organizaci. Oldskauti, které máme v našem středisku, se snaží pomoci nejen našemu oddílu, ale dokonce se i aktivně účastní střediskové rady. Jako družina též podnikají své vlastní výlety a setkání a především upevňují dlouholetá přátelství.

V dnešní hektické době mají děti a dospívající nespočetně možností, jak trávit svůj volný čas. Nabídka volnočasových aktivit je velmi různorodá, a tak má skauting hodně „rivalů“. Existuje široká škála zájmových kroužků, dětských organizací, kulturních, vzdělávacích a sportovních institucí, které nabízejí smysluplné trávení volného času. Oproti tomu bohužel existuje i mnoho negativních lákadel, kterým se těžko odolává. V poslední době jsou to především televize, počítače, x-boxy a playstationy, které děti odrazují od aktivit, jež je rozvíjí.

Má bakalářská práce je složena ze dvou částí a to části teoretické a části empirické čili praktické. Teoretická část obsahuje tři kapitoly. V první kapitole se věnuji výchově, ve druhé kapitole se zabývám skautingem a v poslední kapitole se snažím přiblížit méně známý oldskauting. Praktická část mé práce je zaměřena na samotný výzkum. Jeho cílem je zjistit, jaký výchovný potenciál zanechala skautská výchova na oslovených oldskautech. Dále bych v této části chtěla poukázat na skautský výchovný a preventivní význam, kterého si nejsou všichni vědomi.

Pro můj výzkum jsem si vybrala oldskauty z Ústeckého kraje. Jediným mým kritériem byla věková hranice nejméně 60 let. Materiály získané kvalitativním výzkumem, založeném na dotazníkovém šetření, polostrukturovaných rozhovorech se čtyřmi respondenty - oldskauty, jsem v samotném závěru analyzovala za pomoci otevřeného kódování.

Ačkoliv jsem si vědoma, že skautingu je věnováno hodně bakalářských prací, myslím si, že toto téma bude velice přínosné, a to nejen pro můj obor vychovatelství, ale i pro pedagogy volného času a učitele. Má práce spojuje důležité oblasti oboru vychovatelství, především mezigenerační interakci, výchovu, hodnoty a skauting.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 VÝCHOVA

„Výchova dětí je činnost, při níž musíme obětovat čas, abychom ho získali.“

Jean Jacques Rousseau

V první kapitole teoretické části se budu věnovat pojmu výchova, koncepci výchovy a v posledním bodě zmíním druhy výchovy.

Každý z nás nějakým způsobem vychovává a sám je vychováván. Již u malých dětí vyžadujeme, aby si dávaly ruku před pusou, když zakašlou, aby si myly ruce a čistily si zuby. Ano, již od narození jsme vychováváni. Učíme děti slušně pozdravit, vhodně se oblékat, nemluvit sprostě, vedeme je k dobrému chování a k tomu všemu a i k mnohému dalšímu je přispívá samotný skauting.

Autor Jůva ve své knize uvádí, že současné pojetí výchovy je: *„Výslednicí dlouhého hledání optimálního výchovně- vzdělávacího modelu, který by v sobě integroval progresivní pedagogické tradice s výchovnými potřebami moderní společnosti na prahu třetího tisíciletí. Vedle činitelů ekonomických a sociálně politických je výchova jedním z významných faktorů úspěšného rozvoje společnosti i jejích jednotlivých občanů jako vzdělaných, morálně uvědomělých a sociálně angažovaných osobností, které se kvalifikovaně a aktivně podílejí na životě společnosti.“*¹

V učebních textech Teorie výchovy od pana Krause můžeme nalézt tuto koncepci: *„Výchova je záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti. Je to specificky lidská činnost.“*²

Autor knihy Jiří Pelikán ve své knize „Výchova jako teoretický problém“ říká, že se výchova cílevědomě a záměrně vytváří na základě podmínek, které umožňují rozvoj každého z nás, avšak musí být v souladu s jednotlivými částmi osobnosti.

¹ JŮVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. s. 149. ISBN 80- 85931- 95- 8.

² KRAUS, B. *Teorie výchovy*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2006. s. 235. ISBN 978-80-247-4212-0

V pedagogickém slovníku, který vznikl díky třem autorům, Průcha, Walterová a Mareš, se můžeme dozvědět, že výchova je „*Proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji*“.³

Podle autora Matějčka se dočteme, že na každého jedince působí mnoho činitelů, které ovlivňují jeho vývoj. Mezi tyto činitele patří: „*Podnebí, výživa, bydlení, velkoměsto nebo venkov, velikost rodiny, zaměstnání rodičů a mnoho dalších podmínek. Všechny tyto podmínky představují jakousi životní danost, kterou dítě přijímá, přizpůsobuje se jí, učí se s ní žít, ale přitom nevede k předem vytyčenému cíli. Charakteristickým znakem výchovy je představa vychovatele k jakým změnám v chování by mělo u dítěte dojít a v jakých formách by se toto chování mělo ustálit.*“⁴

Řada myslitelů a pedagogů se zabývala ideou univerzální výchovy mládeže, a to již od období renesance. Jednalo se o výchovu, při které se člověk prodchnul přirozeným způsobem, nebo se záměrně věnoval činnostem, které přihlížely k jeho specifčnosti. Tehdy poprvé se objevily i první pokusy o pobyt v přírodě. Těmto pokusům se věnovali například: Jan Ámos Komenský, Jean Jacques Rousseau, John Lock nebo Ellen Keyová.

2.1.1 Koncepce výchovy

Každý z nás chápe pojetí výchovy jinak. Autorky Svobodová a Šmahelová dbají na zdůraznění role pedagoga, oproti tomu autoři Lindner a Kádner zdůrazňují osobnost žáka ve výchově. K autorům, jako jsou Rousseau, Montessori či Key, se řadí mnozí další, kteří pátrají po středu vzájemného působení pedagoga a vychovávaného jedince.

Autor Bližkovský varuje před jednostranným pohledem na výchovu: „*Pedeutocentrický model – vše podřízeno vůli vychovatele – pedocentrický model – vše podřízeno vychovávanému – teleocentrický model – přeceňuje roli výchovného cíle – technocentrický model – preferuje výchovné prostředky, metody, postupy – funkcionální*

³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ. J. *Pedagogický slovník*. Vy. 6. Praha: Portál, 2009. s. 384. ISBN 978-80-7367-647-6

⁴ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000. s. 156. ISBN 80-7178-494-X

model – zahrnuje do výchovy neznámé vlivy zprostředkované vnitřními i vnějšími podmínkami života.“⁵

K dalšímu pojetí výchovy předkládám autory Horáka a Koláře: *„Intuitivní pojetí – zobecnění individuálních a skupinových zkušeností vychovatele i vychovávaného – výchova jako předmět vědy – výchova jako předmět pedagogiky – výchova jako konkrétní společenská činnost – slouží k ovlivňování chování, jednání jednotlivce a dosažení změn ve společnosti – výchova jako zvláštní druh socializace – záměrné formování osobnosti člověka na rozdíl od nezáměrných vlivů – výchova jako adaptace na stávající podmínky a anticipace toho co bude – přizpůsobení se aktuálnímu stavu a předvídání/předcházení dalšímu vývoji.*“⁶

Vladimír Jůva nám představuje výchovu následovně: *„Od nepaměti se však lidská společnost snaží záměrně zasahovat do rozvoje jedince, utvářet ho ve shodě se svými ideály a potřebami. Toto záměrné působení na rozvoj osobnosti označujeme jako výchova.*“⁷

Ano i skauting nám záměrně zasahuje do rozvoje jedince, obohacuje ho, dává mu životní lekce na modelových situacích a tím ho vychovává. Skauting nám napomáhá nejen k sebevýchově, ale i k výchově druhým jedincem, v našem případě družinovým rádcem či oddílovým vedoucím.

2.1.2 Výchovné cíle

Jakákoliv lidská činnost, tedy i činnost pedagogická, by se měla držet nějakého cíle. Tuto ideu nám přiblížil už i Jan Amos Komenský, který ve svém Informatoriu školy mateřské uvedl: *„Cíl chápeme jako ideální představu předpokládaných výsledků, jichž má být ve výchově dosaženo.*“⁸

⁵ BLÍŽKOVSKÝ, B. *Příručka třídního učitele*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakl., 1966. s. 73. ISBN 80-85498-18-9

⁶ HORÁK, J., KOLÁŘ, Z. *Obecná pedagogika*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2004. s. 201. ISBN 80-7044-572-6.

⁷ JŮVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. s. 168. ISBN 80-85931-95-8

⁸ KOMENSKÝ, J. A. *Informatorium školy mateřské*. Vyd. 3. Praha: Topič, 1947. s. 41. ISBN 978-80-200-1451-1

Výchovné cíle se neustále aktualizují a mění vzhledem k vývoji společnosti. Myslím si, že dané cíle by měly být reálné a neměli bychom se přeceňovat.

Problematikou výchovných cílů a její konkretizací se zabývá pedagogická teologie. Obsahuje své učební plány, osnovy a učebnice.

Mezi dva směry přístupu k problematice cílů patří: „*Indeterministický – odmítá společenskou podmíněnost výchovných cílů, původ cílů nachází v nadpřirozených silách, nezávislé na vývoji společnosti a deterministický – vychází ze společenské podmíněnosti výchovných cílů, musí být v souladu se dvěma základními stránkami výchovného procesu: stránka subjektivní – psychická úroveň vychovávaných a stránka objektivní – stav společensko-ekonomických vztahů i vývoje společnosti.*“⁹

2.1.3 Druhy výchovy

Nyní vám představím druhy výchovy, které mají pro mou bakalářskou práci jedno společné, všechny tyto následující příklady a mnohé jiné zahrnuje **skautská výchova**.

- Mravní výchova
- Estetická výchova
- Pracovní výchova
- Tělesná výchova
- Výtvarná výchova
- Zdravotní výchova

Skauting se snaží dosáhnout takzvané kalokagathie, což znamená, že skaut má být tělesně krásný a i psychicky vyrovnaný. Svým myšlením by měl být čistý, neměl by přesahovat hodnoty materiální. Jistě každý z nás byl již někdy ve svém životě přesvědčen, že už „to“ lepší být nemůže, ale vždy se najde nějaký důvod pro zlepšování a zdokonalování se.

⁹ Elportál: Brno: Masarykova univerzita. ISSN 1802- 128X. 2010. S. 53

2.2 SKAUTING

„Jednou skautem- navždy skautem!“

Antonín Benjamin Svojsík

Jak jsem již zmínila v úvodu, v této kapitole se budu věnovat skautingu, pokusím se přiblížit historii, koncepci skautingu, hlavní poslání a v závěru představím hodnotovou orientaci skautů.

Já osobně jsem skautkou již od druhé třídy. Do Skautu, spolu s mým bratrem, mě přivedla má maminka. Společně jsme každou středu docházeli na schůzky ve středisku 1. oddílu Otty Hanzlíčka v Ústí nad Labem. Schůzky probíhaly vždy od čtyř do šesti hodin. Naši dvouhodinovku jsme trávili buď v klubovnách, nebo na verandě či přilehlém hřišti. Jako dospívající dívka jsem se nejvíce těšila na vícedenní výpravy, jezdili jsme do Rájce, do Křečan a na světová setkání skautů, například do Kodaně. Na dětská skautská léta velice ráda vzpomínám, měla jsem velmi mnoho kamarádů, dokonce i mimo rodné město. A ačkoliv jsem v úvodu své práce označila technologie za „rivaly“ skautingu, přesto mi facebook pomohl najít mé ztracené kamarády z dětství.

2.2.1 Krátký průřez historií skautingu, hlavní zakladatelé

Skautská historie je opravdu bohatá a zajímavá. Vzhledem k obrovskému množství informací jsem historii rozdělila do 11 bodů a zdůraznila nejdůležitější fakta.

- Na konci devatenáctého století se vytvářelo přes tisíc chlapeckých klubů se sportovní, technickou či loveckou činností, a to především na území Anglie a také Ameriky. Do takzvaných „Brigád hochů“, které dříve působily hlavně v anglosaských zemích, docházelo přes 150 tisíc chlapců. Tyto „brigády“ se věnovaly vojenským prvkům.
- V létě roku 1913 se u nás již tábořilo, do táboření bylo zapojeno až na 15 junáckých skupin. Začátkem roku 1914 se junácký odbor stal separátním spolkem s vlastními stanovami. Prvním starostou Spolku Junáka - Českého skauta se stal MUDr. Čeněk Klika, kterému byl vrchní vůdce Svojsík.

- V průběhu první světové války započal Junák vydávat svůj časopis „Junák“. Český skauting se bohužel musel napojit na říšskou skautskou organizaci. Skauti se ničeho nezalekli, a přestože propukla válka, jezdili dále na tábory. První světová válka nám celý nadějný rozjezd skautingu zpomalila. Jakmile si skauti zvykli na všechny změny, začal se rozvíjet i dívčí skauting. Ráda bych připomněla jména, která se zasloužila o rozvoj dívčího skautingu, jsou to: Popelka Biliánová, Vlasta Koseová, Bronislava Herbenová, Emilie Milčicová a Anna Berkovcová. Skautky nelenily a dne 24. května 1915 vyšly na veřejnost jako členky spolku Junák. V průběhu války skauti kooperovali s Červeným křížem, snažili se o péči raněných a mimo jiné se věnovali dobročinnosti, naopak dospělé skautky působily jako úřednice, tlumočnice a telefonistky.
- V době založení Československé republiky skauti zářili na pozicích kurýrů, dokonce se zapsali i do dějin. Velmi známé skautské známky byly používány nejen tehdejším Československem, později dokonce oblétny celý svět.
- Dalším důležitým mezníkem v českém skautingu byl rok 1938 a rok 1939. Junák měl v tu dobu téměř 65 000 členů, a právem se proto toto období nazývalo „zlatým věkem“. V této éře vznikaly mnohé skautské odnože, například: „Junák - ústředí skautské výchovy.“ Jména, která se zasloužila o rozvoj této éry, jsou například: Václav Vlček, Bohuslav Řehák, Vlasta Koseová nebo Rudolf Plajner.
- Za Černý den Junáka je považován 11. červenec roku 1940, v tento den byl Junák od základů rozpuštěn. Došlo k zabavení veškerého skautského majetku. Gestapo zrušilo několik skautských táborů. Údajným důvodem byla branná výchova, která se měla zaměřovat proti jednání německé říše.

- Za službu vlasti se po válce udělilo přes 650 junáckých křížů, především za statečnost. Nová epocha skautingu začala díky pádu nacistického Německa. Uběhlo pár měsíců a Junák čítal čtvrt milionu členů. Bohužel ne na dlouho.
- Roku 1950 Junák u nás zcela zanikl, ani jsme se nezúčastnili rakouského Jamboree. Svaz skautů byl předán do pionýrských oddílů, které silně podporoval Sovětský svaz.
- Po dlouhé odmlce, v březnu roku 1968, byl Junák znovuobnoven. Začaly se konat letní tábory, jako tomu bylo dříve, plnily se klubovny, skauti se dostávali na vrchol.
- Za pouhé dva roky, konkrétněji v říjnu roku 1970, byl Junák opět oficiálně zrušen. Avšak skauti nadále pokračovali v rámci Československého červeného kříže, Mladých požárníků či v Turistických oddílech mládeže ve své činnosti.
- Sametová revoluce nám přinesla třetí obnovení skautingu. Roku 1989 se znovu schválily stanovy Českého Junáka. V této době došlo k velkým změnám v hodnotových orientacích každého jedince.

Jak už bylo řečeno, skauting má velice rozsáhlou a spletitou historii. Mezi nejvýznamnější zakladatele skautingu patří tato tři jména: Robert Baden Powell, Ernest Thompson Seton a Antonín Benjamin Svojsík.

1.) Robert Baden Powell

Sir Robert Baden Powell, zakladatel skautingu, se narodil v Londýně. Své dětství trávil spolu se svými šesti bratry. Mezi jeho záliby a koníčky patřila hra na klavír a na violu. Měl obrovský zájem o průzkumnictví a lesní moudrost. Jako asi každý malý kluk i Robert měl rád dobrodružství, spolu se svými šesti bratry sjel Temží od pramene na kánoích. Jakmile ukončil svá studia na soukromé škole, věnoval se vojenské kariéře. Kvůli armádě byl nucen odejít do Indie, ovšem jako vrchní důstojník.

Myslím si, že právě v době, kdy začal trénovat ostatní, vznikl nápad týkající se skautingu. A již v roce 1907 se na ostrově Brownsea konal první pokusný skautský tábor. Roku 1908 vydal knihu „*Scouting for Boys*“¹⁰. V této knize představil skauting jako takový, a proto zde můžeme nalézt skautský program určený pro chlapce. Tato kniha měla velký úspěch, díky ní se začali shromažďovat chlapci do skautských družin. V roce 1920 se pořádalo první skautské mezinárodní jamboree (tj. velké skautské setkání). Na tomto jamboree byl Robert Baden Powell prohlášen za světového náčelníka. Záhy se oženil, za manželku si vzal Olave Baden Powellovou. Olave se také věnovala skautingu, avšak pouze pro dívky. Později se stala náčelnicí dívčího skautingu.

Příloha č. 1 (foto Roberta Baden Powella)

2.) Ernest Thompson Seton

Tento zakladatel mládežnické organizace se narodil roku 1860 v Anglii. Jakmile oslavil páté narozeniny, celá rodina se přestěhovala do Kanady. Mezi jeho koníčky patřilo farmaření a studium zoologie. Roku 1902 byla založena mládežnická organizace *Woodcraft Indians*¹¹.

Seton dal mnoho podnětů a myšlenek jak pro Roberta Baden Powella, tak i pro Antonína Benjamína Svojsíka.

¹⁰ Skauting pro chlapce

¹¹ Indiáni lesní moudrosti

Antonín Benjamin Svojsík ve své knize uvádí: „*Povídky jeho budou našim junákům vítanou četbou, poučením a vzorem pro podobná pozorování v přírodě. Vzbudí jejich lásku k veškerému tvorstvu i chuť k pozorování; uchvátí svou pravdivostí mládež i dospělého.*“¹²

Příloha č. 2 (foto Ernesta Thompsona Setona)

3.) Antonín Benjamin Svojsík

Antonín Benjamin Svojsík, zakladatel českého skautingu u nás, se narodil 3. 9. 1876 v Praze na Smíchově. Své dětství trávil se svými bratry, pro které byl nejdůležitější osobou otec, který ještě před svou smrtí, naučil své čtyři syny samostatnosti. Svojsík byl velice učenlivý, vystudoval smíchovské gymnázium. Miloval sport, z tohoto důvodu se i stal profesorem tělocviku.

Mezi jeho další záliby patřila láska k hudbě a zpěv. Ve zpěvu byl velmi dobrý, a tak založil spolu se svými kamarády pěvecké kvarteto. Psal se rok 1905 a kvarteto se vypravilo na cestu kolem světa, kde získal celosvětový rozhled.

V roce 1911 podnikl cestu do Anglie, kde zavedl nový druh výchovy - výchovy v přírodě. Tento nový styl výchovy spojil Svojsíka s Robertem Baden Powellem, od kterého si Svojsík ověřoval nově získané poznatky z této výchovné metody. Tento rok byl také rokem studií, Svojsík neustále překládal skautské knihy.

Roku 1912 se skupinou skautů absolvoval tábor nedaleko hradu Lipnice na Humpolecku. Do výchovy zapojil nové prvky skautské výchovy. Tento rok ještě stihl vydat knihu „Základy Junáctví“, která se později stala skautskou biblí. Kniha obsahuje cenné rady, poznatky a také se zde dočteme mnoho o skautské praxi.

Roku 1914 Svojsík založil separátní spolek „Junák- český skaut“, který byl násilně zrušen, a to hned třikrát: 1940, 1950 a 1970, kvůli totalitním režimům.

¹² Svojsík, A. B. *Základy junáctví*, Vyd. 3. Merkur, Praha:1991. s. 591. ISBN 978-80-7277-426-5.

Mezi předchůdce skautingu můžeme dále zařadit i některé spisovatele, například: Julesa Verna, Jacka Londona, Karla Maye či hlavně Rudyarda Kiplinga, který se proslavil známým příběhem Mauglího. Tento příběh se do dnes používá při výchově nejmenších skautů, našich vlčat.

Příloha č. 3 (foto Antonína Benjamína Svojsíka)

2.2.2 Koncepce skautingu

V publikaci od autorů Břicháčka a Černého je možno nalézt vysvětlení pojmu skaut. Slovo „scout“ jsme převzali od Angličanů a v doslovném překladu znamená zvěd, průzkumník.

Oproti tomu slovo skauting: *„Nese název celosvětového hnutí, které vzniklo na počátku 20. století v Anglii.“¹³*

Řada z nás má opravdu velký problém rozlišit dva pojmy. Pojem skaut a pojem Junák, a proto se pokusím o jejich objasnění:

V časopise Skauting, jsem našla vysvětlení slova skaut: *„Skaut je název pro celosvětové hnutí, které existuje ve 216 zemích a má více než 40 milionů členů.“¹⁴*

Na druhé straně slovo Junák je název organizace České republiky. Ve stanovách Junáka stojí, že: *„Junák- svaz skautů a skautek České republiky je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů.“¹⁵*

Pojem Junák zavedl už Antonín Benjamin Svojsík. Vyměnil anglický pojem „scout“ českým synonymem „junák“. V dnešní době se u nás, nejen u skautů, více využívá slova skaut. Slovo Junák setrvává výhradně v názvu organizace.

Autor Rusek nám uvádí, že: *„Skauting není spolek, není to nějaký koníček, není to ani pouhá příjemná náplň volného času. Skauting musí prolínat každou hodinu života,*

¹³ NAVRÁTIL, Z. *Proč není skauting koníčkem: [hodnotový žebříček a životní styl]*. Ivančice: 2003, s. 16

¹⁴ Junák – český skaut, (2014). Stanovy spolku. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. s. 7. ISBN 978-80-7501-072-8.

¹⁵ Stanovy Junáka- svazu skautů a skautek ČR, 2001, s. 1

každou činnost, každý skutek. Skauting formuje i myšlení člověka, jeho chápání světa a života, jeho stupnici hodnot.“¹⁶

Musím říct, že s panem Ruskem naprosto souhlasím. Ve skautingu nejde o přetvářku a hraní si na něco, co po konání schůzek jen tak zmizí. Myslím si, že to každý z nás vnímá úplně stejně, jednou skautem, napořád skautem.

Také podle autora Navrátila, se dozvíme, že skauting je životní styl: *„Skauting nemůže být a není koníčkem, nýbrž životním stylem. Jako vysvětlení uvádí, že není možné dodržovat skautský zákon jenom tehdy, když na něj máme čas a náladu. Skaut nemůže být trochu pravdomluvný a částečně věrný a oddaný.*“¹⁷

Znovu se obracím na oblíbeného autora Břicháčka: *„Skauting nese jeden ze způsobů poznání sebe sama. Skauting nás vede k překonávání se, ať už jde o pomoc pro druhé, či o fyzickou sílu. Mimo jiné se Skauting snaží o celkovou přípravu pro život.*“¹⁸

2.2.3 Poslání a cíle skautského hnutí

Posláním Junáka je podle Stanov Junáka - svazu českých skautů a skautek: *„Podporování a rozvíjení osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem.*“¹⁹

Podle autora Hubáčka je cíl skautingu více než jasný. Jeho definice zní: *„Cílem skautingu na celém světě je výchova dětí, aby se z nich stali čestní lidé.*“²⁰

I autor Břicháček definuje cíl skautské výchovy: *„Cílem této výchovy je, aby se z chlapců a dívek stali spolehliví, vytrvalí a čestní lidé, po všech stránkách vyzrálí, vzdělaní, tvořiví, schopní spolupráce s jinými lidmi. Aby byli připraveni na zvládání složitých životních situací a na aktivní sociální život v měnícím se světě. Skauting se jim*

¹⁶ RUSEK, L., RUSKOVÁ, L. (ed.). Ladislav Rusek, Vyd. 1. České Budějovice: Kopp pro Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2009. s. 229. ISBN 978-80-7232-363-0

¹⁷ NAVRÁTIL, Zdeněk. Proč není skauting koníčkem: [hodnotový žebříček a životní styl]. Ivančice: [Zdeněk Navrátil], 2003, 16 s.

¹⁸ Břicháček, V., Gaydošová, M. & kol. (2001). *Skautskou stezkou. Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. s. 47

¹⁹ Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek. [Česko: Junák, 1990. s. 21

²⁰ HUBÁČEK, M. *Skautský vůdce*. Brno: Javor, 1994. s. 418. ISBN 80-900948-7-2.

snaží předat co nejvíce kladných vlastností, učí je rozlišovat mezi dobrem a zlem, a tak v nich buduje pevné morální základy.“²¹

Každá činnost skautů má zahrnovat tři hlavní principy, a to výchovu charakteru, vytvoření občanského a lidského postoje a vývoj mentálního, morálního a fyzického zdraví.

2.2.4 Ideové základy skautingu

Základní stavební jednotkou skautské výchovy jsou tři zásadní principy. Tyto principy jsou společné pro všechny skauty a skautky na celém světě, jelikož jsou obsaženy ve skautském slibu, zákoně, heslu i příkazu.

Nyní Vám představím tyto tři zásady:

1. *„Povinnost k Bohu, chápeme jako povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální,*
2. *Povinnost vůči ostatním, chápeme jako odpovědnost člověka ke společnosti v jejich různých podobách (věrnost své vlasti, vzájemné pochopení a spolupráce mezi lidmi, závazek účastnit se na rozvoji společnosti, úcta a láska prokazovaná bližším a přírodě),*
3. *Povinnost vůči sobě, chápeme jako odpovědnost za rozvoj sebe sama, za rozvoj svých možností, schopností, znalostí a především svých morálních hodnot.*“²²

I česká skautská výchova dodržuje tradiční principy, mezi něž patří například mezigenerační interakce a interakce vůbec. Tradiční skautská výchova se mimo jiné zaměřuje i na praktické činnosti a do popředí staví výchovu zážitkem.²³

²¹ BŘICHÁČEK, Václav, Hana HAVLŮJOVÁ, Jiří PILKA a Jana PFEIFFEROVÁ. Václav Břicháček (1930-2010): setkání, vzpomínky, stopy. Vyd. 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2011. s. 203. ISBN 978-80-86825-57-1

²² Zajíc, J. (2000). Myšlenkové základy skautingu. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. s. 311

²³ BŘICHÁČEK, Václav, Hana HAVLŮJOVÁ, Jiří PILKA a Jana PFEIFFEROVÁ. Václav Břicháček (1930-2010): setkání, vzpomínky, stopy. Vyd. 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2011. s. 401. ISBN 978-80-86825-57-1

2.2.5 Skautská edukace

Junák má dokonale zpracovaný systém vzdělávání dospělých, který umožňuje získat potřebnou kvalifikaci pro vykonávání skautských funkcí a díky svým nárokům mnohým pomáhá i v civilním profesním životě.

Základním kamenem je čekatelská zkouška, k níž je možné se přihlásit již v patnácti letech. Opravňuje svého držitele ke spolupráci při vedení oddílů. Činovníci, kteří chtějí vést mládež samostatně či se jinak podílet na výchovné činnosti, skládají vůdcovskou zkoušku. Chtějí-li být užiteční spíš v zázemí, mohou si vybrat mezi manažerskou a hospodářskou zkouškou.

Instruktoři, kteří organizují, přednášejí či zkouší na vzdělávacích akcích, mají buď univerzální Instruktorskou kvalifikaci, nebo Odbornou činovnickou kvalifikaci pro vybraný obor. Mezi Odborné činovnické kvalifikace patří například Kapitánská zkouška, která je nezbytná pro vedení oddílů vodních skautů.

Každá věková skupina Junák vydává svůj vlastní časopis. Pro vlčata a světlušky (6-10 let) „*Světýlko*“, pro skauty a skautky (11-15 let) „*Skaut - Junák*“, pro rovery a rangers (nad 15 let) „*Kmen*“ a pro činovníky časopis „*Skauting*“.

2.2.6 Skautské hodnoty

Každý z nás má pomyslně sestavený hodnotový žebříček, podle kterého upřednostňujeme pro nás důležitější věci. Můj hodnotový žebříček zahrnuje pyramidu potřeb, na jejíž vrchol Abraham Harold Maslow řadí seberealizaci a zrealizování vlastního potenciálu. A já se po něm tak trochu, jak se říká, „opičím“. Hodnotový žebříček je nestálý, mění se u každého jedince zvlášť. I skauti mají svůj vlastní hodnotový žebříček.

Primárním bodem skautské výchovy je utváření mravních hodnot. Jde o velice nelehký úkol s dlouhodobou tradicí. Hodnoty, které předáváme za pomoci skautské výchovy, se nám kolikrát vrátí zpět. Toto tvrzení platí, i když se už skauti skautingu aktivně nevěnují. Skautská organizace dále usiluje o to, aby každý skaut dokázal sám rozlišit, které hodnoty jsou správné a které falešné. Myslím si, že bychom měli poděkovat právě skautingu, který nám vytváří zajímavé a různorodé činnosti, které děti vedou ke

spolupráci, hlubokému vztahu k přírodě, ke smyslu pro krásu a hlavně ke krásnému vztahu k našim blízkým.

Přátelství, to je jedna z těch nejhlavnějších a nejdůležitějších hodnot, kterou jako skauti uznáváme. Ovšem nejen ve skautské organizaci, platí to kosmopolitně. Každý z nás - tedy skaut - je buď bratrem, nebo sestrou každého skauta.

Nyní přichází zmínka o hodnotách humanitních. Skauti dělají všemožné činy ve prospěch druhých, aniž by z toho měli svůj vlastní prospěch. Skautští vedoucí samozřejmě nejsou jen autoritativními veliteli, ale hlavně staršími přáteli, kterým se může každý svěřit.

Mezilidské vztahy skautského oddílu vytváří společné cíle, za pomoci společných prostředků, a to vše na základě společných idejí. Nadále tomu pomáhá vzájemná pomoc a podpora, společný postup, růst a vnitřní klid.

Všechny tyto zmíněné hodnoty, o které se skautské hnutí opírá, nalezneme i ve skautském hesle, příkazu a především ve slibu. Nesmím zapomenout i na skautské zákony. Také v nich je zakotveno mnoho hodnot, které se snaží dodržovat všichni skauti a skautky z celého světa.

2.2.7 Hodnotová orientace

Každý jedinec vyznává jiné hodnoty, které pro něj mají různý význam. Díky tomu je můžeme seřadit do určité stupnice, která je pojmenována hodnotovou orientací. V naučné literatuře se setkáváme i s pojmy hodnotový systém či hodnotový žebříček.

Podle autorky Pekárkové: „*Je hodnotový systém hierarchicky uspořádaný seznam hodnot, který odráží naše nejintimnější poznání a hodnocení světa.*“²⁴

Každý jedinec si svůj hodnotový systém vytváří nejen na základě vlastních zkušeností, ale i podle svých prožitků a svých vlastností. Myslím si, že sestavování takového hodnotového žebříčku mimo jiné úzce souvisí i s výchovou a jejími vlivy.

Podle základních směrů nám autor Kohoutek (2000) dělí hodnotové orientace na:

²⁴ PECHÁČEK, Ladislav, DOČEKAL, Boris (ed.). Co z vás bude---. Jihlava: Listen, 2007. Česká povídka. s. 99. ISBN 978-80-86526-27-0

1. „Autotelické, zdůrazňují vlastní já, mají účel samy v sobě, či v já
2. Heterotelické, zaměřené na druhé
3. Hypertelické, zaměřené na nadosobní cíle, na ideály²⁵

„Hodnotová orientace je spojena s danou životní fází jedince a odráží konkrétní lidské prožitky. Jiné hodnoty bude mít teenager, senior, úspěšný muž v produktivním věku nebo žena na mateřské dovolené.²⁶

Každý z nás má svoji hodnotovou stupnici, která se nám čas od času změní. Jedním z těchto faktorů může být i období stáří. Dle mého názoru do toho zapadá i náš oldskauting.

2.2.8 Skautský zákon a slib

Skauti z celého světa se snaží řídit skautským zákonem. Skautský zákon nám říká, jak máme myslet, mluvit a hlavně jak se chovat. Tyto skautské poučky se snažíme dodržovat po celý náš nejen skautský život.

„Skautský zákon obsahuje deset bodů: skaut je pravdomluvný, věrný a oddaný, skaut je prospěšný a pomáhá jiným, skaut je přítelem všech lidí dobré vůli a bratrem každého skauta, skaut je zdvořilý, skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských, skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců, skaut je veselý myslí, skaut je hospodárný a je čistý v myšlení, slovech i skutečích.²⁷

Skauti a skautky z celého světa skládají skautský slib na táboře u slibového ohně. Zavazují se tím, že vždy budou plnit a dodržovat skautské zákony.

Autor Břicháček uvádí skautský slib v následujícím znění: *„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe, sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti*

²⁵ KOHOUTEK, Rudolf. Poznávání osobnosti (se zřetelem k volbě povolání): Rudolf Kohoutek ; sest. Vlasta Kohnová. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 1973. s. 169. ISBN 80-7204-156-8

²⁶ DUFFKOVÁ, J., URBAN L., DUBSKÝ J. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). s. 316. ISBN 978-80-7380-123-6

²⁷ Skauting: [zimní katalog]. Praha: Palác Skaut, 1934. s. 228

vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním. (Věřící skauti mohou připojit prosbu: K tomu mi pomáhej Bůh!)“²⁸

Opět se vracím k autorovi Zajíci, který skautský slib charakterizuje slovy: „*Skautský slib je osobní přísahou snažit se co nejlépe žít podle toho kodexu.*“²⁹

2.2.9 Skautské heslo, denní příkaz, skautský znak

Skautské heslo: „*Bud' připraven!*“, říká, že bychom měli být v každém okamžiku připraveni na cokoli, co se může stát v našem okolí. „*Celý život se skauti učí, jak být připraveni na různé nástrahy života, jak se máme rozhodovat a řešit jednoduché i náročné životní situace, jak překonávat překážky a jak být připraveni na plnění všech svých povinností.*“³⁰

„*Vedoucí učí děti řešit krizové situace, aby až na takové situace narazí v životě, nepropadaly panice a jednaly správně a udělaly, co je třeba.*“³¹

Já, jakožto skautka, spolu s ostatními vedu budoucí skauty a skautky k přípravě nejen na dobré, ale i na špatné zprávy. Učíme je, aby se těšili z úspěchů, ať už svých či ostatních, ale hlavně je učíme pomáhat těm, kteří to potřebují.

Denním příkazem skautů a skautek, který platí pro každého bez výjimky, od světlušky až po oldskautku, je: „*Vykonat alespoň jeden dobrý skutek za den.*“ „*Tento příkaz zavedl již R. B. Powell, který nabádal své skauty k tomu, aby pomáhali nejen svým přátelům, ale i cizím lidem a nepřijímali za své činy žádnou odměnu.*“

Skautský znak nám popisují Stanovy Junáka takto: „*Znakem Junáka je zlatá lilie, uprostřed které je bílý štít s černou hlavou chodského psa, podložená modrým trojlístkem, symbolem skautek.*“³²

²⁸ BŘICHÁČEK, Václav, Hana HAVLŮJOVÁ, Jiří PILKA a Jana PFEIFFEROVÁ. Václav Břicháček (1930-2010): setkání, vzpomínky, stopy. Vyd. 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2011. s. 521. ISBN 978-80-86825-57-1

²⁹ KOHÁK, Erazim V, Roman ŠANTORA a Jiří ZAJÍC. Erazim Kohák: poutník po hvězdách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. s. 53. ISBN 8071785245

³⁰ BŘICHÁČEK, Václav, Hana HAVLŮJOVÁ, Jiří PILKA a Jana PFEIFFEROVÁ. Václav Břicháček (1930-2010): setkání, vzpomínky, stopy. Vyd. 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2011. s. 283. ISBN 978-80-86825-57-1

³¹ KURÁŇOVÁ, I. *Skauting a jeho vliv na trávení volného času dětí a mládeže*. 2003. s. 14

³² Stanovy Junáka- svazu skautů a skautek ČR, 2001, s. 3

2.2.10 Uspořádání družin

Základní stavební jednotkou skautingu je družina, kterou tvoří 5 - 8 dětí. Skautskou družinu vede starší a zkušenější družinový rádce. Několik družin tvoří dohromady oddíl (většinou se uvádí tři). Rádcové, zástupci rádců, podrádci a vedoucí oddílu pak vytváří oddílovou radu, která zajišťuje chod oddílu. Další stavební jednotkou skautingu jsou střediska, která sdružují oddíly a kluby oldskautů a zodpovídají za ně. Činnost středisek zajišťuje středisková rada, která je volená střediskovým sněmem. Střediska poskytují svým oddílům finance, právní způsobilost a potřebné zázemí.

Skautské uspořádání družin je následující. Pro větší přehlednost jsem jednotlivé kategorie skautů, rozdělila do 6 bodů:

➤ **Předškoláci**

Oficiálně tato nová kategorie neexistuje. Mnoho oddílů se této výchově věnuje, avšak Junák pro ně zatím nemá žádné metodické materiály. Navrhovaný název pro tuto věkovou kategorii předškoláků je „Benjamínci“.

➤ **Světlušky**

Kategorie světlušky zahrnuje dívky staré 7- 10 let. Družiny Světlušek se nazývají roje a jejich výchovou je provází cestička světlušek. Světlušky dostaly svůj název díky Janu Karafiátovi a jeho slavné knize „Broučci“. Fenoménem dnešní doby je symbolický rámec „*Kouzelná Lucerna*“ od Radka Kučery. Také Světlušky mají své heslo, a tím je: „*Pamatuj!*“ Jejich denní příkaz hlásá: „*Bud' lepší dnes než včera!*“.

I Světlušky se řídí svými 5 zákony:

- 1) *Světluška vždycky mluví pravdu.*
- 2) *Světluška je poslušná.*
- 3) *Světluška pomáhá jiným.*
- 4) *Světluška je statečná a veselá.*
- 5) *Světluška je čistotná.*

Slib Světlušek zní následovně: „*Slibuji, že se budu snažit hledat Pravdu a Lásku, být prospěšná své vlasti a zachovávat zákon Světlušek.*“ Při pozdravu pozvednou pravou ruku do výše ramen se vztyčeným ukazováčkem a prostředníkem. Palec při pozdravu překrývá prsteníček a malíček. Také pro tuto věkovou kategorii je určen časopis Světýlko, který odebírá každá registrovaná Světluška. Patronkou Světlušek je sv. Alžběta Durynská-Uherská, která byla už za svého života nazývána „světicí spravedlností“.

Příloha č. 4, (znak světlušek)

➤ Vlčata

Do této kategorie, Vlčata, se řadí chlapci ve věku 7- 10 let. Jejich družiny se nazývají smečky. Název této skupiny je také opodstatněný, jelikož se skauti nazývají též Staří vlci, nejmladší chlapci jsou označováni jako Vlčata. Výchovou je provází Stezka vlčat. Stezka vlčat je inspirována Kiplingovými „*Knihami džunglí*“. Také oni se řídí denním příkazem: „*Vykonat denně alespoň jeden dobrý skutek!*“ a mají svůj specifický pozdrav. Pozvednou pravou ruku do výše ramen se vztyčeným ukazováčkem a prostředníkem, rozevřeným do V. Prsty naznačují naslouchající uši vlka. Vlčata, stejně jako Světlušky, dodržují svůj zákon: „*Vlče se nikdy nepoddá samo sobě, vlče se vždy poddá starému vlku.*“ Slib vlčat zní: „*Slibuji, že se vynasnažím být poslušným vlčetem své smečky, se kterou budu hledat nejvyšší Pravdu a Lásku, že každý den vykonám dobrý skutek.*“ Mimo to se přidržují hesla: „*Naší snahou nejlepší bud' čin!*“ I pro tuto výše uvedenou věkovou kategorii je určen časopis Světýlko.

Příloha č. 5 (znak vlčat)

➤ **Skauti a skautky**

Skupina skauti a skautky zahrnuje chlapce a dívky ve věku 11- 14 let. Základní osnova je dána ve Stezce skautek a skautů, jejíž náplň se dělí na pět stupňů zdatnosti:

- Nováček
- Cesta země
- Cesta vody
- Cesta vzduchu
- Cesta ohně

Skauti musejí prokázat znalosti a dovednosti z občanství, kultury, sportu, a přírody. Z každého stupně získávají nášivku krystalu na kroj v určité barvě. Také tato kategorie se řídí svým heslem, zákonem a slibem, které jako i denní příkaz je možno nalézt výše.

Příloha č. 6 (znak skautů)

➤ **Rangers a roveři**

Do této kategorie jsou zařazeni mladí lidé, starší patnácti let. Každá roverská družina si připravuje program sama. Ten zahrnuje humanitní projekty, což znamená, že se často jezdí po České republice, dále i do zahraničí, a to nejen za kulturou, ale i za přípravou pro budoucí práci s dětmi. Většina těchto skautů udržuje styky se svým původním oddílem a podílí se i na jeho vedení.

Příloha č. 7 (znak roverů)

➤ **Oldskauti**

Poslední skupina, oldskauti, nám uzavírá družinový systém, zde ji však nebudu více rozebírat, neboť jí bude věnována celá další kapitola, jsou totiž pro mou bakalářskou práci velkým přínosem.

2.3 OLDSKAUTING

„Ti, kteří nejsou pamětliví minulosti, jsou odsouzeni zopakovat si ji včetně všech předchozích léček a omylů.“

Robert Baden Powell

Kapitola oldskauting tvoří závěrečnou část mé teoretické práce. Blíže zde představím oldskauting jako takový, uvedu stručnou historii a přiblížím koncepci oldskautingu, zejména se budu věnovat oldskautům z Ústí nad Labem.

V dnešní době o starých lidech „kolují“ všemožné předsudky. Bohužel jsou staří lidé spojováni s označením důchodce. Tento sociální status je kolikrát nepřiměřený. Důchodce je označení pro neaktivní, neproduktivní lidi, kteří nemají dostatek fyzických sil. Avšak myslím si, že stáří může být i nejšťastnější životní etapou, ve které nacházíme radost, harmonii a klid.

Podle autora Říčana se dovídáme, že zrajeme po celý život: „Každé životní stádium má své vlastní, jedinečné poslání a stejně tak i stáří.“³³

Stáří může být pro člověka těžkým a obtížným obdobím, a to hlavně pro ty, kteří si stáří nechtějí připustit. Kromě tělesných změn, kterým se nevyhneme, se měníme, i po psychické stránce, a proto je důležité mít v tomto období stále koníčky a zájmy, abychom dodržovali psychickou hygienu.

Oldskauti skautují celý svůj dlouhý život a mě samozřejmě zajímá, zda jde ovlivnit výchovu za pomoci skautingu. Pro mnohé skauting není jenom pouhým koníčkem, ale dokonce životním stylem.

Znak zralosti, mnoho překypujících zkušeností, spojených se skautskou výchovou a trvalé dodržování skautských hodnot - to je oldskauting.

Jak jsem již zmínila, oldskauti jsou elementární jednotkou kmene Junák. Stejně jako vlčata a skauti, mají i oldskauti svůj časopis. Časopis nese název „Skauting a skautský

³³ ŘÍČAN, P, KREJČÍŘOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 1995. s. 95. ISBN 8071691682

svět“. Hlavní náplní časopisu jsou nejnovější akce, ale také zde můžeme nalézt i agitaci k pomoci při akcích.

2.3.1 Krátký průřez historií oldskautingu

Stejně jako skautská historie, která je velmi bohatá a zajímavá, má i oldskauting obrovské množství informací, jelikož je nám známý již přes sto let. Nejdůležitější fakta jsem opět rozdělila do 6 základních bodů.

- První záznamy o skupinách starších a odrostlých skautů se u nás objevily nedlouho po vzniku junáctví. Bohužel oldskauting neexistoval jako samostatná jednotka, byl pouze součástí chlapecké či dívčí národní organizace. První základy oldskautingu položil nám již známý R. B. Powell.
- První velký rozvoj zažil oldskauting v roce 1918, ihned po vzniku Československé republiky.

(Tato epocha započala i nový slib oldskautů: *„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: 1. Milovat vlast svou socialistickou republiku Československou a sloužit jí věrně v každé době. 2. Plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony junácké. 3. Duší i tělem býti hotov pomáhati bližnímu.“*)

- Oldskauti tehdy splňovali „čestné členství“, byla to zásada, kterou je pro nás dnešní slib.
- Již o tři roky později byl oldskauting zařazen do struktury skautské organizace.
- Roku 1953 bylo založeno mezinárodní oldskautské sdružení.
- Rok 1996 byl průlomovým bodem, hnutí mělo 44 mezinárodních členských organizací.

Šantora nám uvádí, že je skauting pro oldskauty životním stylem, kteří aktivně naplňují své motto: „*Jednou skautem, navždy skautem!*“³⁴

2.3.2 Koncepce oldskautingu

Staří skauti, junáci, jsou stále velkými články skautské organizace, i když se už nezapojují do práce s dětmi. U nás v České republice máme přes 5 tisíc oldskautů a každá skupina má svůj vlastní program, který se přizpůsobuje potřebám každého.

Oldskauting může též formovat osobnost, jelikož je součástí naše života a pro mnohé se stal i životním stylem. Stejně jako každý skaut, tak i oldskaut vyznává různé hodnoty a tradice. Ač se oldskauti nevěnují výchově dětí přímo, podporují je, předávají své zkušenosti dále a pomyslně nutí děti k sebevýchově a k jejich osobním cílům.

Staří skauti stále věří všem myšlenkám a ideálům, které hlásal už Robert Baden Powell. Ten byl dle mého názoru nadčasový, jelikož jsou tyto principy totožné pro všechny věkové kategorie. Skauting pro dospělé tak tvoří všechny odnože skautské výchovy.

2.3.3 Poslání oldskautingu

Nyní vám ve 3 bodech představím poslání oldskautingu. Dospělí skauti a skautky, kteří se rozhodli pokračovat ve skautské organizaci, musí uplatňovat zejména tyto zásady:

- Každý oldskaut musí žít v duchu skautského slibu a zákona. Slib je stále aktuální, i když byl poprvé vysloven třeba před půl stoletím.
- Je nutno neustále upevňovat skautského ducha. Každý oldskaut by měl skautské principy šířit nejen do společnosti, ve které žije a pracuje, ale měl by je směřovat do široké veřejnosti.
- Je třeba rozvíjet porozumění, navazovat přátelství a chovat úctu k druhým, po celém světě.

³⁴ ŠANTORA, R., NOSEK, V. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012. s. 97. ISBN 8086825728

2.3.4 Oldskauti Ústí nad Labem

V této části přiblížím postavení oldskautů v Ústí nad Labem. Ústečtí oldskauti sídlí u nás ve středisku, jejich klub nese název 003. Do klubu se může zapojit každý jedinec starší 25 let, ovšem nejzásadnější podmínkou členství je vykonávání povinností člena klubu. Dále pak do podmínek můžeme zařadit objevování a uchovávání historie ústeckého skautingu, poznávací a vzdělávací vycházky do blízkého i odlehlého okolí Ústeckého kraje.

Pěstování přátelství patří do hlavní náplně programu klubu. Klub si uchovává své tehdejší kontakty s ostatními kluby oldskautů například v Lovosicích a Děčíně, Benešově nad Ploučnicí a třeba vzdálenější Roudnici nad Labem.

Naši oldskauti se neschází pravidelně, avšak snaží se alespoň o jednoměsíční setkání. Klub nemá vlastní klubovnu, proto se pořádané srazy zpravidla uskutečňují v restauraci Junior ve Všebořicích, popřípadě v klubovně YMCA a výjimečně v kostele sv. Vojtěcha.

Naši oldskauti se začali scházet 25. 11. 2003, tento den se konala první valná hromada. V Almanachu 1921 - 2001, který jsem dostala jako dárek od mého respondenta Pavla Šlégra, jsem se dozvěděla, že: „Zakládajícími členy byli: Zdeněk Borský, Oldřich Drunecký, Boris Dvořák, Jiří Hanauer, Václav Mikule, Luboš Pavlán, Jaroslav Pícha, Jiří Smejkal, Miloslav Valach, Dagmar Valachová, Arnošt Herrmann, Jiřina Hanauerová a Helena Borská. Vůdcem klubu byl zvolen Ing. Václav Mikule, s přezdívkou Želva. Osobně jsem se setkala s babčou Hanauerovou a s jejím manželem Jirkou.“³⁵

Následující činnost klubu byla naplňována aktivitami založenými na třech hlavních a základních principech skautingu: hledání vyšších životních hodnot, plnění povinností vůči ostatním a plnění povinností vůči sobě samým.

Klub 003, tedy naši oldskauti, pořádají každoroční setkání nejen svých členů, ale i Sokolů a členů Masarykovy dělnické akademie u pomníku T. G. Masaryka v Chabařovicích. Mezi další aktivity patří posezení v předvánočním čase, v době

³⁵ Skautský almanach. Ústí nad Labem: Pavel Šlégr, 2001

adventu oldskauti pomáhají při převozu Betlémského světla přes Ústí nad Labem. Hned v lednu navštěvují pomník Přemysla Oráče u Stadie na výročí založení naší skautské severočeské župy Přemysla Oráče. K dalším aktivitám patří účast na setkání veřejnosti u pomníku Tomáše Garrigua Masaryka na Střekově a v neposlední řadě pořádají akci k připomenutí Dne sesterství.

Heslem oldskautů klubu 003 a také pokřikem je: „*Na severu stráž - věrnou vlasti máš!*“

1 EMPIRICKÁ ČÁST

2.4 Stanovení výzkumných cílů, oblastí a otázek

Mým prvotním krokem pro vytvoření empirické části bakalářské práce bylo nastudování odborné metodologické literatury, konkrétněji nastudování kapitoly o kvalitativním výzkumu a jeho metodách.

V metodologické literatuře od Švaříčka a Šedové se dozvíme, že: „*Typickými termíny, které se v kvalitativním výzkumu užívají při definování jeho cílů, jsou pojmy jako prozkoumat, vysvětlit, popsat, porozumět, odkrýt, v aplikované či akčně orientované větví potom poskytnout zpětnou vazbu, pomoci zlepšit, poskytnout vodítko ke změně, ukázat možná řešení atd.*“³⁶

Cílem mé práce bylo zjistit, zda má skauting výchovný potenciál z hlediska životních zkušeností oldskautů. Za účelem dosažení tohoto cíle byly v rámci empirické části zvoleny čtyři výzkumné okruhy.

Mému šetření odpovídal kvalitativní výzkum, založený na dotazníkovém šetření, tj. polostrukturovaných rozhovorech. Otázky, které jsem použila v rozhovorech, jsou rozděleny do tematických okruhů podle výzkumných otázek. Jejich použití v rozhovoru bylo však různé z důvodu logické návaznosti dotazování. Na začátku rozhovoru jsem zjišťovala některé socio-demografické údaje.

➤ Přístup skautingu k výchově

Do této výzkumné oblasti jsem stanovila hlavní otázku: „**Jaká specifika zahrnuje výchovný přístup skautingu?**“ Na další podrobnosti jsem se doptávala otázkou č. 1C: „V čem podle Vás spočívá specifický přístup skautingu k výchově?“

Cílem tohoto výzkumného okruhu bylo dozvědět se, zda skauting zahrnuje nějaký výchovný přístup a popřípadě jaký. Dalším záměrem bylo zjistit, jakým způsobem skauting vychovává své svěřence nebo jakých používá metod.

³⁶ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. s. 125. ISBN 978-80-262-0644-6

➤ **Podoba současného skautingu**

Ve druhé výzkumné oblasti jsem položila hlavní výzkumnou otázku: **Mění se nějak podoba skautingu v čase?**

K okruhu se vztahuje otázka dotazníku č. 5B: „Jak probíhaly schůzky?“ Dále otázka dotazníku č. 7B: „Jak vypadaly dříve tábory?“

V tomto výzkumném okruhu bylo mým cílem zjistit, zda se skauting nějakým způsobem mění, tj. zda je v jádru pořád stejný, jen se přizpůsobuje aktuálním trendům, nebo jestli se mění od samotného základu. Záměrem bylo dozvědět se, jak dříve probíhaly schůzky, jestli se jezdilo na tábory a zároveň jak vypadaly tábory dříve.

➤ **Skauting a rizikové chování dětí**

Ke třetí výzkumné oblasti jsem stanovila hlavní výzkumnou otázku: **Je možné říci, že díky skautingu je omezováno rizikové chování dětí?**

K okruhu se vztahuje otázka dotazníku č. 9B: „Mají podle Vás děti skauti zdravější přístup k životu, například ke konzumaci alkoholu a užívání tabákových výrobků?“

Dále pak výzkumná otázka č. 10B: „Je podle Vás možné říci, že díky skautingu je omezováno rizikové chování dětí? Proč ano/proč ne?“

Účelem bylo zjistit, zda může skauting ovlivnit rizikové chování dětí a do jaké míry. Chtěla jsem se touto formou dozvědět, jestli byl dřívějších dobách možný přístup k alkoholu a cigaretám ve skautingu, ať už na schůzkách či na táborech.

➤ **Výchovný potenciál skautingu**

K poslední, čtvrté oblasti jsem stanovila další tři výzkumné otázky. Otázku č. 2C: „V čem spočívá mravní potenciál skautingu?“ Otázku č. 3C: „V čem spočívá výchovný potenciál skautingu?“ A otázku č. 6C: „Může člověku skutečnost, že je skautem, pomoci zvládat lépe složitější situace?“

V posledním výzkumném okruhu jsem sestavovala otázky tak, abych se dozvěděla, jestli může skauting pomoci při zvládání složitějších situací, dále co skauting dal mým oldskautům, jaké nebo jakých vlastností si na sobě cení. Dále mě zajímaly odpovědi, zda je možné říct nějaké poselství mladší generaci. A jako poslední jsem otevřela téma ústecké dvojky. Na kauzu ústecké dvojky jsem se ptala z důvodu reakce oldskautů, tj. zda si dle svých zkušeností myslí, že se tomu dalo zabránit.

2.5 Charakteristiky respondentů

V mém kvalitativním výzkumu bylo třeba pevně stanovit výběr respondentů. Počet respondentů jsem si stanovila na šest, rozhovory se podařilo zrealizovat se čtyřmi z nich. Pro můj výzkum jsem si vybrala oldskauty z Ústeckého kraje. Jediným mým kritériem byla věková hranice nejméně 60 let, protože mne zajímal dlouhodobý celoživotní pohled.

Všichni respondenti byli velmi vstřícní a souhlas s přepisem rozhovorů potvrdili svými podpisy. (viz příloha č. 9)

Respondentem R1 je František Spěváček, bývalý vedoucí pátého chlapeckého oddílu v Děčíně. Ač je již dávno v důchodu, stále se věnuje skautingu a píše kroniky. František má přezdívku Pífl a letos oslaví 88. narozeniny. Práce s dětmi ho vždycky strašně bavila, při rozhovoru byl velice sdílný a milý. Od respondenta jsem obdržela letáčky a detailně popsanou historii skautingu v Ústí nad Labem a Děčíně.

Respondentem R2 je Iva Kasíková, nyní zastává funkci referentky na Úřadě městského obvodu v Ústí nad Labem. Do skauta začala chodit ve 14 letech a navštěvovala 13. oddíl v Krásném Březně. Oldskautce Ivě je 62 let, ke skautingu vedla i svoji dceru. Během rozhovoru s respondentkou jsem zaznamenala občasnou nervozitu a u nepříjemných témat byla vidět velká empatie.

Respondentem R3 je Marta Dostálová. Odpovědi byly velice profesionální, mluva spisovná. Před rozhovorem jsem byla požádána alespoň o okruhy otázek, na které se oldskautka Marta chtěla připravit, jelikož prý potřebuje více času, vzhledem ke svému věku. Respondentka byla velice milá a sympatická.

Respondentem R4 je Pavel Šlégr, bývalý vedoucí sedmého chlapeckého oddílu v Ústí nad Labem a bývalý pedagog. V současné době zastává funkci zpravodaje krajské rady junáka, věnuje se historii skautingu. Respondent má přezdívku Yankee a letos oslaví 75. narozeniny. Skauting je pro něj určitý životní styl, věnuje se mu už přes 35 let. Během rozhovoru dokázal vytvořit velmi příjemnou atmosféru, byl velice výřečný. Jeho odpovědi často přesahovaly i rámec zadání. Po rozhovoru jsem od respondenta obdržela skautský almanach 1921 - 2011 v tištěné podobě.

Materiály získané z hloubkových rozhovorů s oldskauty jsem v samotném závěru analyzovala za pomoci otevřeného kódování. Všechny čtyři respondenty v rozhovorech označuji velkým písmenem R1, R2, R3 a R4, sebe jako tazatele označuji velkým písmenem T.

2.6 Metodologie empirické části

K tomu, abych mohla dosáhnout cíle bakalářské práce, bylo třeba zvolit si vhodnou **strategii**. Vzhledem k vybranému tématu jsem vybrala kvalitativní výzkumnou strategii.

Z výzkumných metod jsem vybrala **metodu** dotazníkového šetření, polostrukturované rozhovory. V následující tabulce stručně charakterizuji výzkumné metody kvalitativního výzkumu, jejich vlastnosti a výhody, které mě vedly k volbě finální metody.

Tabulka č. 1 (Výzkumné metody kvalitativního výzkumu.)

<i>METODA</i>	<i>VLASTNOSTI</i>	<i>VÝHODA</i>
<i>Pozorování</i>	<i>Delší období kontaktu</i>	<i>Pochopení subkultury</i>
<i>Texty a dokumenty</i>	<i>Rozbor významu, organizace a použití</i>	<i>Teoretické porozumění</i>
<i>Interview</i>	<i>Relativně nestrukturované</i>	<i>Porozumění zkušenosti</i>
<i>Audio a video - záznamy</i>	<i>Přesná transkripce přirozených interakcí</i>	<i>Porozumění průběhu interakcí³⁷</i>

Technika (dotazníkového šetření), kterou jsem zvolila ke sběru dat, je polostrukturovaný rozhovor.

„Předností polostrukturovaného rozhovoru je možnost tazatele ověřit si, zda respondent porozuměl otázkám.“³⁸

„Rizikem polostrukturovaného interview je nedodržení struktury rozhovoru nebo odklon od zkoumaného problému – získané informace pak nejsou relevantní pro cíle výzkumu.“³⁹

Jak jsem již zmínila, oslovila jsem šest oldskautů, ale bohužel jen čtyři mi umožnili setkání s nahrávanými rozhovory. Tímto bych jim ještě jednou velice ráda poděkovala.

V rozhovorech jsem se každého respondenta ptala na stejně kladené otázky, avšak každého jsem se ještě individuálně doptávala.

Dotazník se skládá z otázek, které jsem seřadila do tří skupin. (viz příloha č. 8). Některé otázky typu: „Jakou máte přezdívku?“ jsou v dotazníku navíc zejména kvůli skautské literatuře, například ve skautském almanachu se uvádějí většinou jen přezdívky.

³⁷ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 234. ISBN 80-7367-040-2

³⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 247. ISBN 80-7367-040-2

³⁹ ČERMÁK, I., MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí: sborník z konference*. Vyd. 1. Boskovice: Nakl. Albert, 2000. s. 170. ISBN 8085834960

Některé otázky jsou doplňující, jako například otázka č. 7C „Máte nějaké poselství pro mladší generaci?“ a otázka č. 8C „Jak jste reagoval/a na kauzu ústecké dvojky? Myslíte si, že se tomu dalo zabránit?“

Rozhovory jsem následně přepsala a analyzovala pomocí otevřeného kódování. Otevřené kódování jsem shledala jako nejvhodnější metodu analýzy dat pro svůj výzkum.

Kvalitativní výzkum s sebou přináší při vyhodnocování dat celou řadu problémů. Je doslova uměním nalézt na vyřčenou výzkumnou otázku smysluplnou a užitečnou odpověď. Výzkumník se často dopouští přehlédnutí, omylů a chyb.

„Cílem samotného kódování je tematické rozčlenění textu. Otevřené kódování tedy odhaluje v nasbíraných datech určitá témata, okruhy. K textu musíme přistupovat s pečlivostí, pomalu ho procházet a snažit se v něm objevit spojitosti. Lze kódovat slova, slovní spojení nebo dle odstavců. Kódy vlastně označují konkrétní věci, které při analýze přetvoříme v obecnější kategorie, se kterými dále pracujeme.“⁴⁰

„Na druhé straně existují i nevýhody kvalitativní výzkumné metody. Získaná znalost totiž nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí. Sběr dat a jejich analýza jsou často velmi časově náročné. Výsledky mohou být snadno zkresleny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.“⁴¹

Kategorie jsou v některých výzkumných textech dále rozvíjeny v subkategorie. Tyto kategorie a subkategorie bychom měli nazývat odpovídajícími názvy. Za výhodné se považuje originalita a jedinečnost pojmenování, které by se mělo odvíjet od slangů a slovních spojení, které používali informátoři.

„Proces otevřeného kódování má za cíl vyhledat kategorie a především pak jejich vlastnosti a také dimenze.“⁴²

Významný metodolog Creswell definuje kvalitativní výzkum takto: „Je proces hledání porozumění, založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz,

⁴⁰ HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 128. ISBN 80-7367-040-2

⁴¹ HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 322. ISBN 80-7367-040-2

⁴² ČERMÁK, I., MIOVSKÝ, M. Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí: sborník z konference. Vyd. 1. Boskovice: Nakl. Albert, 2000. s. 95. ISBN 8085834960

analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“⁴³ Definice podle Dismana: „*Kvalitativní výzkum je nenumерickým šetřením a interpretací sociální reality, jehož cílem je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.*“⁴⁴

2.7 Sběr dat

Kontaktování vybraných oldskautů probíhalo telefonicky, pouze v jednom případě jsem byla nucena použít email. Vždy jsem se představila a vysvětlila důvod svého nezištného jednání. Skoro ve všech případech jsem se setkala s velmi kladným přijetím, ba jsem dokonce sama mohla navrhnout datum a přibližný čas schůzky, který mi byl posléze schválen.

Jednotlivé rozhovory trvaly přibližně 40 - 60 minut a byly realizovány v odpoledních hodinách během října. Dva rozhovory se konaly na Úřadě městského obvodu v Ústí nad Labem, konkrétněji v prostoru tajemní místnosti. Třetí rozhovor se konal v prostorách klubovny 1. oddílu Otty Hanzlíčka, po skončení družinových schůzek. Čtvrtý a poslední rozhovor se konal v bytě Domova pro seniory v Ústí nad Labem na Bukově.

Samotný průběh rozhovorů se obešel bez jakéhokoli problému či odmítavého přístupu. Oslovení oldskauti dokázali navodit velice příjemnou atmosféru a zároveň jsme nebyli ničím rušeni. Respondenti byli více než vstřícní, a přestože neměli možnost se připravit na dané otázky, tak odpovídali uvolněně, přesně podle svých vzpomínek.

Po dokončení rozhovorů jsem vše doslovně přepsala. Vynechala jsem pouze části rozhovoru, které odbočovaly od tématu a sloužily spíše pro navození přátelské atmosféry.

⁴³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 271. ISBN 80-7367-040-2

⁴⁴ Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum. 2000. s. 374. ISBN 9788024601397

2.8 Výsledky výzkumného šetření

„Výsledky kvalitativního výzkumu tak představují sbírku subjektivních dojmů omezeného počtu jedinců, které lze – na rozdíl od kvantitativního výzkumu – těžko replikovat.“⁴⁵

Následující text je věnován čtyřem zkoumaným oblastem, a sice oblasti přístupu skautingu k výchově, jeho současné podobě, vlivu skautingu na rizikové chování dětí a výchovnému vlivu skautingu.

2.8.1 Přístup skautingu k výchově

K tomuto okruhu byla stanovena výzkumná otázka: **Jaká specifika zahrnuje výchovný přístup skautingu?** K okruhu se vztahuje také otázka dotazníku č. 1C: **„V čem podle Vás spočívá specifický přístup skautingu k výchově?“**

R1: *„Jo, tenkrát to bylo jiné. Měl jsem nejlepšího kamaráda ze skauta, se kterým jsme kamarádili i mimo oddíl, klubovny. A přesto, když jsme byli v oddíle, nevyčleňovali jsme se, naopak jsme kamarádili se všemi, bez rozdílu věku, pohlaví nebo víry, jak se tak říká. Jo, na něj moc rád vzpomínám. V dospělosti už skautem nebyl, ale stále jsme se stýkali do jeho smrti. Ale abych se vrátil k té otázce, skauting chce v každém najít to správné poselství, proč tu je, snaží se v lidech najít to nejlepší, rozvíjet to a dokázat to využít. Skauting se snaží docílit toho, aby se vše dělalo podle slibu, proto jsme taky na to slibovali: Jak dovedu nejlépe, sloužit pravdě, no hlavně té pravdě, neexistovaly lži.“*

R2: *„No, tenkrát jsme to mysleli opravdově, slovo kamarádství něco znamenalo, tenkrát se žilo pro oddíl. A nikoho by nenapadlo udělat nějakou sviňárnu na druhého. Když jsme se domluvili, že zorganizujeme pracovní sobotu, tak přišli všichni přesně v osm ráno, jak jsme se dohodli. Takže skauting podle mého názoru učí děti dochvilnosti, dostání svého slova, dodržování slibu, žít v kolektivu, největší hodnotou je hodnota kamarádství, zlepšování a vůbec budování teambuildingu.“*

⁴⁵ HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 189. ISBN 80-7367-040-2

R3: „Pavlinko, v čem spočívá přístup skautingu k výchově? No to je jednoduchá otázka, hned jsem si vzpomněla na slib: sloužit nejvyšší pravdě a lásce. Skauting chce dosáhnout prostě takové té kalokagathie. Skauting dbá nejen na psychickou stránku, kde se děti rozvíjí, učí kooperovat, rozvíjí se mimo jiné i intelektuální a sociální vztahy, snaží se odbourávat závistivost, ale také dbá na fyzickou stránku, když si vezmeš všechny možný závody světlušek a vlčat, bloudáky atd.“

R4: „No, tak jak už jsem řekl, skauting vždycky byl a vždycky bude hnutí pro mladé lidi a hlavně děti. A bylo tomu tak i dřív. Skauting chce vychovávat, chce, aby děti a mladiství měli nějaký svůj vzor, aby se nepotloukali po světě a nevěděli kudy kam, skauting prostě a jednoduše chce samostatné, solidární a uvědomělé mladé skauty. Myslím, že má skauting nejlepší neformální výchovu. Vychovávají se i děti samy navzájem, učí se spolupráci, nefalešnosti nebo jak bych to řekl.“

Vyhodnocení otázky 1C:

První respondent, pan Spěváček nejvíce vyzdvihl hodnotu pravdy. Druhá respondentka vyzdvihla hodnotu kamarádství, která je též nedílnou součástí skautského hnutí. Další dva respondenti se shodli na kooperaci a výchově sebe navzájem.

Můj osobní názor je ten, že se skauting ztotožňuje se všemi uvedenými prvky. Samotný skauting nám zahrnuje všechny čtyři pilíře výchovy: učit se znát, učit se jak na to, učit se žít společně a učit se být. Skauting se snaží o rozvoj celého jedince, klade důraz nejen na duševní stránku, ale i na tu fyzickou. Skauting si je vědom, že se obojí navzájem prolíná, a také si je vědom, že se jen podílí na výchově, možná se hodí říct, že bohužel výchovu sám o sobě nenahradí. Skauting se snaží ke každému dítěti přistupovat jako k osobnosti, snaží se vytvořit příjemné prostředí pro každého, bez rozdílu věku, pohlaví či národnosti. Chce docílit toho, aby každý člen byl důležitou součástí celku, chce, aby se adaptoval co nejrychleji a aby měl pocit sounáležitosti, důležitosti. Skauting je organizovaný a strukturovaný, nezastává názor anglického filosofa Johna Locka, že je dítě nepopsaný list papíru a je jen na nás, co do něj vložíme. Myslím si, že je velice důležité, aby děti navštěvovaly skauta již od útlého věku a navštěvovaly ho dostatečně dlouho, aby pochytily všechna výchovná odvětví. Zákon a slib, příroda,

týmový systém, podpora dospělých, osobní růst, učení činností, to vše skauting zahrnuje a všechny tyto složky působí na sebe navzájem.

2.8.2 Podoba současného skautingu

K této oblasti jsem stanovila hlavní výzkumnou otázku: **Mění se nějak podoba skautingu v čase?** K okruhu se vztahuje otázka dotazníku č. 5B: „**Jak dřív probíhaly schůzky?**“

R1: „*My nosili kroje, měli jsme vždycky nějaký vzor, vždycky jsme měli jako mladý kluci, mladý vedoucí nějaký vzor před sebou, vždycky někdo z našeho kolektivu byl ten nejlepší a my jsme se ho snažili napodobit nebo se k němu dotlačit, a to platilo už od družinových rádců, rádcí družin to nedostali zadarmo, to byli kluci, který uměli a znali, oddílový rádce to byl pánbůh, někdo, nejlepší z těch starších kluků a potom, když jsme měli oddělený rovery, tak roveři měli jednu výsadu, mít svoje stany mimo tábor, to byl můj zase výchovnej moment, ale oni to měli v perfektním stavu, dělali tam řadu rukodělných prací a jiný záležitosti, ale spali jinde, nebyli v táboře, nikomu nepodléhali, ty děti, nebo spíš ty starší kluci měli takovou tu, no říkali si, jednou tam budu, no, vždycky byl postupnej cíl. Pokud jsme byli jako skauti, politika šla stranou, musela, ale přece ten 47. To je jeden z těch roků, první máj, my šli jako parta, ale šli jsme v civilu.“*

R2: „*Klubovny za mýho tatínka si určitě užily víc toho skautingu, nebo toho, jak bych ti to řekla, to vypni, počkej, musím si to promyslet, no, co oni měli, všechno si museli sami vybudovat, my v tom roce šedesát osmým taky jsme nedostali nic zadarmo, dneska bych řekla, že ty děti mají víc možností, že mají ty klubovny, že se k nim dostanou, ale myslím si, že to taky nemají zrovna lehký, ty pronájmy a takovýdle, jako ale určitě se to změnilo.“*

R3: „*No Pavlínko, my jsme jako malí pořád k někomu vzhlíželi, měli jsme ten svůj vzor. V tom našem kolektivu, to si pamatuji, vždycky jsem si přála být jako Evička, já Evička, byla vždy veselá, ráda by se rozkrájela pro všechny, všem s neuvěřitelnou ochotou pomáhala, měla vždy učesané vlasy v copánek, tak přesně taková jsem chtěla být já. Ale abych se vrátila k těm schůzkám, no, na schůzky jsme chodili v kroji, ne že ne! My jsme se za ně nestyděli jako ty dnešní, Pavlínko, vzpomeň si, kolikrát jsi viděla ve městě*

skauty v krojích, ne v civilu, to víš, když šlo o politiku, šlo všechno stranou. Dělali jsme rukodělný práce, zpívali, chodili na procházky, hodně do lesa, jezdili jsme pořád na nějaké výpravy, než nám to zatrhli. Bylo to strašně krásný, ráda na to vzpomínám.“

R4: *„My jsme lpěli na starých tradicích, netvrdím, že je to dobře, ale změna byla příliš rychlá, nemyslím na nás, ale na ty děti, ty děti neměly zkušenost, ty nově příchozí do oddílu a jako třeba my jsme museli v 90. roce využít skoro všechny mladý lidi, vyučít vedoucími, řešilo se to tak, že se udělal rychlokurz, kterej trval asi tak tři čtyři měsíce a v Sebzuzíně se potom dělal slavnostní táborák, postupně se to vykrytalizovalo tak, že během těch málo prvních let, že ti, co si mysleli, že to bude jenom nažehlená uniforma, tak to postupně odpadalo, a zůstali akorát ty, který tomu věřili a který to dělali rádi.“*

Vyhodnocení otázky 5B:

Oldskaut František mi sdělil, že na každotýdenních schůzkách vyráběli výrobky v rámci rukodělných prací. Vždy, když byli ve skautu, politika šla stranou, chodilo se na schůzky v krojích a každý skaut se držel svého vzoru. Druhá respondentka, oldskautka, Iva mi sdělila, že si všechno skauti museli vybudovat sami a především, že skauti nedostali nic zadarmo. Výpověď Oldskautky Marty se nejvíce přibližuje rozhovoru s oldskautem Spěváčkem, schůzky prý probíhaly v krojích, dělaly se již zmíněné rukodělné práce, zpívalo se a jezdilo se často na výpravy. Poslední můj respondent oldskaut Pavel, byl nejvíce hrdý na to, že se lpělo na tradicích.

Jelikož jsem také již nějaký pátek členkou skautského oddílu, mám též srovnání. Naše schůzky probíhaly vždy ve středu a konaly se dvě celé hodiny. Za tu dobu se stihlo ledacos. Většinou, když bylo krásné počasí, trávili jsme schůzky venku, na hřišti i mimo něj, a chodili na procházky, vyráběli jsme si vlastní herbáře a učili se rozpoznávat stromy. Dále se pak schůzky odehrávaly podle toho, jaké bylo roční období, dělala se nová výzdoba kluboven. Cílem bylo, aby klubovny byly útulné a hlavně aby se tam každý cítil příjemně. Před Vánoci se pořádaly akce typu: Udělej si dáreček. Každý z přihlášených odcházel domů s ručně vyrobeným dárkem pro své blízké. O Velikonocích jsme chodili do zdejšího supermarketu a prodávali jsme vyrobená velikonoční kuřátka, za vybraný obnos jsme finančně pomáhali dětem, které to

potřebovaly. Schůzky jsme rozhodně nenavštěvovali v krojích, kroje jsme nosili jen na výpravy a hlavně když se jezdilo na tábory. A samozřejmě na den skautů do školy, to byl ojedinělý případ.

Otázka dotazníku č. 7B: „Jak vypadaly dříve tábory?“

R1: „No, jezdili jsme, jezdili, jezdili jsme na tři neděle, na tři týdny, sami jsme si museli vařit a jak to občas dopadlo. Tak ve 47. jsme měli Český ráj, 48. Jetřichovice, 49. Borůvková brigáda, to už jsme museli pod svazákama, a borůvky jsme neviděli, a největší gól byl 1950, tak to nám bylo řečeno, to už existovalo jenom Střekovský a Krásnobřezenský středisko, buď Sebužín anebo rozpustit, my jsme přijeli do toho Sebužína, že prej to vojáci a svazáčci vybudovali, nic tam vybudovanýho nebylo, bylo tam celkem 1500 dětí, svazáčci nebyli totálně schopný, tak skauti jak střekováci, tak krásnobřezeňáci jsme museli převzít celou hospodářskou stránku, o tom by byla zvlášť kniha. Tábory oddělené nebyly, to ani nešlo, ale jinak v tý Tisí ano, minimální vzdálenost táborů bylo 500 metrů. Ještě taková poznámka, když se ten tábor končil, tak se ty podsady rozložily, když se pak jelo z Nakléřova, vezli jsme to na kolečku a nikomu se nic nestalo. Takhle se jezdilo na tábory, tenkrát platilo to, že co Čech to muzikant, dneska platí to, co Čech to zloděj, a právě tady na tom snímku je zajímavý to, že my jsme začínali jako první hrát dechovou hudbu, malý bubínky, velký buben, byli jsme 18. Ústeckej oddíl, byli jsme v Praze na celostátní soutěži a umístili jsme se na druhém místě.“

R2: „Nebyla jsem, nebyla. Ani jednou. No protože v šedesátém osmém to založili po srpnu - to se nejelo, v šedesátémdevátém jsme měli s rodičema dávno naplánovanou dovolenou a v sedmdesátém nám zrušili, no, takže jsme byli málo. No, chlapci stavěli tábory, latríny, starali se o hlídky, ženský vařily, co já vím, ale na vlastní kůži jsem to nezažila, vím to až takhle z vyprávění dcery.“

R3: „Ano, Pavlíno, jezdili jsme. Tábory jsem měla vždycky ze všeho nejraději. Jezdilo se tehda na tři neděle, to si ty dnešní vůbec neumějí ani představit. Museli jsme si sami vařit. Většinou to bylo tak, že ženský vařily a myly nádobí a chlapci chodili na dříví, starali se o oheň. Já, ohně, to byla nejkrásnější část dne, kdy si všichni z tábora sednou

večer k ohni, každý zná pravidlo, že kdo projde skrz kulatý oheň, je politý od hlavy až k patě studenou vodou. Jo, to jsem milovala. Vždycky jsme měli povoleno chodit spát až no prostě až později, neměli jsme večerku už v devět. Bylo to prima, vedoucí a starší roveři si vždycky vzali kytary a hrálo se a zpívalo, nejradši jsme měli Frankyho Dlouhána, no. Ty dnešní děti nebo spíš mládež už se takhle bavit neumí, ty k tomu potřebují alkohol a cigarety, vůbec nevědí, o co přicházejí. Táboře jsme oddělené neměli, podle mě by to ani nešlo a hlavně nebyl důvod. Nepodepisovala se ta bezinfekčnost, ani žádný jiný formuláře jako dneska, dneska se bez formulářů a podpisů ani nikam neodjede. Na našem oddíle bylo krásný to, že když se někomu něco stalo a nebylo to zrovna teda nějak závažný, tak se šlo nejdřív za kamaráda pro radu a když jsme si neporadili sami, tak až potom se šlo za vedoucima. No, hodně jsem toho už řekla předtím, asi pro mě nejdůležitější byly ty ohně, jak slibové, tak třeba i na opékání buřtů, jezdili jsme buď na stejná místa, nebo jsme chodili puťáky, Hrály se bojovky, pořádaly se výlety po okolí, jednou za tři týdny jsme chodili do města.“

R4: „Ano, v roce šedesát devět jsem byl na prvním putovním táboře, o rok později na klasickém stanovém táboře. No, s těma táborama to bylo jinak, všechno to bylo chudý, jednoduchý, dětičky musely makat na těch tábořech a nejezdil každý oddíl na táboře, záleželo na tom, jestli na to měli, nebo neměli, po válce každý musel přivést kilo brambor s sebou, podsady jsme si museli sami postavit, čili ty kluci museli umět pracovat se sekerou a tak dále. Dneska nesmějí ty holky či kluci vzít do ruky třeba dláto, aby si neublížili. To byla generace!“

Vyhodnocení otázky 7B:

Oldskaut Pífl se mi svěřil, že se za jeho mladých let jezdilo na táboře na tři týdny a táboře nebyly oddělené. Tyto vzpomínky mi potvrdily oldskautky Labuť a Kopretina a ještě doplnily o informace, že se dodržovaly večerky, zpívalo se u ohně, chodilo se na výlety. Dále mi sdělily, že se ženy staraly o vaření, myly nádobí a naopak chlapci sekali dříví a starali se o latríny a o ohně. Poslední dotazovaný mi sdělil, že jezdil jak na putovní táboře, tak i na stanové. Táboře byly chudé, jednoduché a nejezdil každý, bohužel byli i tací, kteří neměli dostatek peněz.

Sama jsem začala jezdit na tábory v mých osmi letech, zažila jsem jen stanové a podsadové tábory. Vždy máme pevně danou táborovou hru. Doma si vyrobíme kostýmy, na schůzkách s ostatními vedoucími vymyslíme, o co děti budou soutěžit, do kolika družin a po jakém počtu je rozdělíme, tak aby síly byly vyrovnané. I za nás stále platí, že se ženy starají o kuchyň, ranní čaj a chlapci stavějí sprchy, kopají latríny a starají se o zázemí.

Jsem více než přesvědčená, že se podoba skautingu sice mění, ale ten pravý základ skautingu zůstává pořád stejný. Je to i jeden z důvodů, proč si všichni i mezigeneračně rozumí. Skauting se přizpůsobuje nejnovějším trendům, sice se nosí kroj, ale už se nepoužívají maskovací barvy, hnědá, zelená a černá, nýbrž barevné. Skauting tím chce ukázat, že je stále in a nebojí se těchto malých změn. Když už jsem narazila na téma oblečení, změnilo se i to, že se ke kroji nesmí nosit maskáče, které dřív byly přípustné. V dnešní době se ke kroji nosí především džíny a nevyžaduje se pokrývka hlavy a kanady. Samotný kroj zůstává pořád stejný, ani odborky se nám nezměnily.

„Nebud' in bud' out, nebud' skin bud' skaut.“

2.8.3 Skauting a rizikové chování dětí

K tomuto okruhu jsem stanovila hlavní výzkumnou otázku: **Je možné říci, že díky skautingu je omezováno rizikové chování dětí?** K okruhu se vztahuje otázka dotazníku č. 9B: **„Mají podle Vás děti skauti zdravější přístup k životu, například ke konzumaci alkoholu a užívání tabákových výrobků?“**

R1: *„No, myslím, že spousta skautů kouří a pije, ale rozhodně v menší míře než ty ostatní. Ale nevím. Za nás to nebylo vůbec možné, neexistovalo, co se týče holek, byly pro nás tabu, neexistovalo ani takovýto namlouvání, nic, neexistovalo, já jsem kouřil tak jako celej život, já jsem si před nima nedovolil nezapálit, pak jsme chodili hrát, jo tak jsem si dal takovou štamprli, v civilu samozřejmě, ale tam na tom to neexistovalo, čili my jsme žádný školení neměli, sami jsme si dělali podle svýho. Já jsem na starý kolena v 70. roce dělal vůdcovský zkoušky, hlídali si mě jako oko v hlavě. Ale hlavně bych si to nikdy nedovolil, byli jsme vyceповaný, slušný. A už v žádném případě drogy, ty za nás*

v oddíle neexistovaly! Jediná naše droga byl smích, myšleno samozřejmě s nadsázkou, no.“

R2: *„Myslím si, že za nás ano. Dnes si nejsem jistá. Ted' nějak nemám přehled, dcera už je dávno dospělá a vnučky zase dost malé, takže ted' nějak nevím. V dnešní době si myslím, že opravdoví skauti jsou trochu více chráněni před nástrahami, o kterých mluvíš, než děti neorganizované. Kdyby ses mě zeptala před dvaceti lety, odpověděla bych ti jednoznačně ano. Poprvé jsem kouřila na základní škole, kde mě to učila o dva roky mladší kamarádka, ale pak jsem nekouřila, bylo mi z toho akorát blbě. První zkušenost neměla nic společného se skauty. Alkohol dost pozdě, rodiče mě vedli zkrátka, ten fakt dost pozdě asi někdy koncem učení no. Na skautu jsme neměli přístup k ničemu takovému, tam jsme pili čaj, limonádu, kdo co, že jo, doma připravil nebo přinesl, uvařili jsme si tam z domácích zdrojů, všechno, ale musím říct, že ani ty velký kluci nekouřili, ani za bukem, haha. Bylo to hezký no, ráda na to vzpomínám, ale alkohol tam vůbec nebyl. Vůbec. Nikdo, a to opakuji nikdo, a to ani z těch vedoucích, nekouřil, holka akorát náš táta kouřil snad, můj tatínek.“*

R3: *„Čéče, Pavlíno, myslím, že s cigaretami jsem měla první zkušenost kolem třinácti let, vím, že mě do toho nutila moje spolužačka po škole v parku na Severní Terasě, seděly jsme na lavičce a alkohol, to vím stoprocentně, v mých dvanácti letech a nabízel mi to sám náš táta. Byl to rum a mně to vůbec nechutnalo. Vše se neslo v takovém tom kamarádském duchu. Já jsem teda kuřačka, to víš, Pavlíno, kouřila jsem i za mlada, ale v životě bych si nedovolila zapálit před vedoucíma, ale hlavně bych se propadla, kdybych si někdy zapálila před světlůškama, či vlčatama. Ne. To prostě bylo tabuizované téma, ještě i s alkoholem. Nikdy by se to nestalo, a to myslím, že nemluví jenom za sebe, byli jsme tak vychovávaní. A jsem ráda, že po tom, co jsem si udělala vůdcovské zkoušky, kde mě teda pořád hlídali, stáli mi neustále za zadkem, abych byla spisovná, tak jsem ráda, že jsem to ty moje světlůšky naučila taky, ctít starší, samozřejmě nevím, co dělali po schůzkách a vlastně i na těch táborech, pořád nemáš děti na očích, že jo, ale myslím si, že by si to stejně nedovolily. Ted' samozřejmě nevím. Jsem už dost dlouho z centra dění, občas vím, co dnešní mládež, když za mnou přijdou vnučky a vnuk, ale to je celé.“*

R4: „No, u nás třeba vím, že ano. Kouření na táborech nebo alkohol ani náhodou, v našem případě to prostě neexistovalo, nepřípadalo to v úvahu, to nebylo jako nařízení, ale přesvědčení, že tak to prostě nemá být, takže tábor byl tábor, my jsme pro další byli starší kamarádi, bráchové pro mladší dětičky, když jsem po nich něco chtěl, tak jsem jim to musel předvést nejdřív, nařizovat něco je lehká záležitost, ale muselo se to ukázat, takže když se lezlo na strom, tak jsem lezl první. Tím se získávala přirozená autorita. Pro nás nesměl být problém skoro nic, a když jsem to nevěděl, tak jsem prostě řekl, hele hoši, to nevím, ale nastuduju a příště vám to řeknu, a neztratil jsem autoritu.“

Vyhodnocení otázky 9B:

Všichni respondenti se shodli na tom, že děti skauti mají zdravější přístup k životu. Oslovení oldskauti mi potvrdili moji tezi, že alkohol a cigarety jsou ve skautu tabu, dokonce neexistovalo ani namlouvání a na drogy si ani nikdo nevzpomněl, jelikož nebyly vůbec k mání. Respondenti mi sdělili, kdy poprvé zkoušeli tabákové výrobky a alkohol, ale ani v jednom případě do toho nebyl zapojen skauting a skauti vůbec. Na konaných schůzkách se jedlo a pilo to, co každý přinesl, pila se limonáda a čaj, o alkoholu ani zmínka. Ač jsou dva oldskauti silní kuřáci, v životě by nehrozilo, že by si zapálili v blízkosti malých skautů.

Plně souhlasím s odpovědí všech respondentů. Sama jsem toho názoru, že se rizikové chování dá ovlivnit. Samozřejmě jsem si vědoma, že ne v celém měřítku, ale myslím si, že i to málo je v dnešní době dost. Ztotožňuji se s tvrzením, že je skvělé, když jsou děti organizované a mají svůj pravidelný program. Zabraňuje se tak bezcílnému potulování po okolí a hlavně nudě, která je častokrát hlavním strůjcem rizikového chování. V dětském věku je velice důležité, aby děti měly svůj řád. Dále je velice důležité, aby se dětem připomínalo, jaké by rizikové chování mohlo mít následky. Skauting nás upozorňuje i na prevenci, třeba za pomoci modelových situací.

Výzkumná otázka č. 10B: „Je podle Vás možné říci, že díky skautingu je omezováno rizikové chování dětí? Proč ano/proč ne?“

R1: „Podle mě ano, skauti mají zdravější mysl. Hlavně tam jde o to, že mají program, vidí, jak se dá normálně fungovat bez těchle rizikových faktorů. Vedoucí sami o sobě u nás nikdy nekouřili, a když, tak to byli malé výjimky, ale nikdy v životě by se nestalo, že se to bude konat v blízkosti dětí. Alkohol samozřejmě k mání byl, na rozdíl od drog, ale ne na táborech, ne na skautu, myslím tím na schůzkách, to prostě neexistovalo. Takže myslím, že se tomu dá skautingem v nějaké míře zabránit.“

R2: „Ano, protože když to jsou aktivní skauti, nemají čas na blbosti a vymyšlení všelijakých hovadin a lumpáren. Jsou vychováváni, třeba nepřímou, ale prostě mají ten správný vzor, kdo kdy viděl skauta něco krást, rozbíjet, pít alkohol či fetovat, asi se najdou malé výjimky, ale myslím, že se tomu dá zabránit. Fakt si myslím, že se to dá ovlivnit.“

R3: „Myslím si, že ano. Teď si teda nejsem úplně jistá, jestli se do rizikového chování dá zahrnout i kradení, loupeže, promiskuita, nebo jestli to je jen o alkoholu, drogách a kouření. No ale, je to asi jedno. Rozhodně si myslím, že tomu jde alespoň trochu zabránit, děti uvidí od nás starších, že to jde i bez toho, že se dá normálně žít. A skvěle žít! Skauti děti mají vzor, děti, které nemají žádné zaměstnání, žádné koníčky a běhají po ulicích samy, to už samo od sebe nabádá k rizikovému chování, jelikož se nudí a nikdo je nehlídá, jsou jako divá zvíř. A to se ve skautu nikdy stát nemůže. A to bych ráda zdůraznila.“

R4: „Rozhodně ano, neříkám, že to třeba nevyzkoušeli, ale jestli vyzkoušeli, určitě ne na schůzkách či výpravách, tam bychom to řešili. Snažíme se i děti samotné zapojit do výchovy - nevýchovy, hrají různé scénky, zkoušejí si modelové situace a následně je vyhodnocují. V každém případě je rizik bohužel čím dál víc, a to je důležité vzít v potaz, to bychom si my starý skauti měli vzít k srdci a podle toho naložit.“

Vyhodnocení otázky 10B:

Jak jsem již vyhodnotila v předchozí otázce, respondenti se shodli na tom, že se dá v malé míře zabránit rizikovému chování skautských dětí. Podle respondentů záleží také na tom, zda mají správný vzor, správný vzor oldskautů. Yankee nám sdělil, že se skauting snaží děti zapojovat do výchovy, nevýchovy a výchovy sebe navzájem. Dotazovaní se shodli na tom, že to určitě všichni zkouší, ale skauting je k tomu rozhodně nevede.

Děti skauti mají dle mého názoru jinou mysl, mysl daleko čistší než kterékoliv jiné děti. Skauting nutí děti přemýšlet nejen nad sebou, ale také nad jejich chováním a činy. Skauting vede děti ke kolektivitě, v rámci družin táhnou za jeden provaz. A jako oddíl se snaží být lepší než ti druzí, samozřejmě se také jedná o soutěživost, ale nestává se, že by se někdo někomu vysmíval, naopak podávají se pomocné ruce.

2.8.4 Výchovný potenciál skautingu

K tomuto okruhu jsem stanovila tři výzkumné otázky: **V čem spočívá mravní potenciál skautingu? V čem spočívá výchovný potenciál skautingu? Může člověku skutečnost, že je skautem, pomoci zvládat lépe složitější situace?**

První výzkumná otázka tohoto okruhu 2C: „V čem spočívá mravní potenciál skautingu?“

R1: „No, učili nás dobrý mrav a vlastně tak nějak ve všem.“

R2: „Ve všem, fakt že jo, protože u skautu nás učili chovat se slušně, no, nevím, jak bych ti to řekla fakt perfektně, no.“

R3: „Naši vedoucí nás učili dobrému vychování, kam jsme přišli, tam jsme pozdravili, nemluvalo se sprostě, uměli jsme se bavit bez alkoholu, bez cigaret, neexistovala šikana, naopak jsme vždycky táhli za jeden provaz, myslím si, že mravní výchova byla ve všem.“

R4: „Samotná podstata skautingu je vysoce mravní, ta idea, o tý se nedá diskutovat, prostě je taková, ten program je nastavený tak, že vlastně ta organizace, ten oddíl, ty

děti se vychovávají vzájemně, mladší chodí pro pomoc ke starším, je tam vzájemná interakce, tam by nemělo fungovat to, že buď je to voják, na píšťalu to tam honí, to taky není ono, vždycky se musí najít mezipovaha, která vyhovuje těm dětem, a současně i tmu vedení, a je nezastupitelná, nebo spíš byla nezastupitelná, dneska je to jinak, dneska je volnočasových organizací tolik a těch nabídek je tolik, že ty líný děti si radši vyberou organizaci, která je k tomu nenutí. Posunulo se to celý, jak se chová společnost, tak se chovají organizace. Český junák už není tou výlučnou organizací, jo už je jenom jedna z řady volnočasových organizací, odraz ve společnosti už není.“

Vyhodnocení otázky 2C:

Všichni respondenti se shodli na tom, že mravní potenciál skautingu spočívá hlavně v dobrém chování. Nemluvílo se sprostě, vše bylo perfektní. Všichni tehdejší skauti táhli za jeden provaz a vychovávali se vzájemně. Působila zde velmi důležitá interakce, mezi staršími a mladšími skauty. Musí se prý začít dbát na odraz ve společnosti.

Když se hlouběji zamyslím nad touto otázkou, myslím si, že bych nejprve měla zaměřit na současný stav lidské společnosti. Dnešní lidská společnost má v oblibě moderní zvyk, a to utíkat od odpovědnosti. Ale jak jistě všichni víme, není to nejlepší příklad pro malé skauty. V dnešní době je velice aktuální téma terorismu a násilí, které je často spojováno s vírou, a všemi těmito vyjmenovanými činy klesá hodnota lidského života čím dál rychleji. Mezilidské vztahy se den ode dne horší, ačkoliv se neustále mluví o toleranci. Bohužel jen mluví, skutečnou realitu - úctu k bližnímu svému vyznává už jen málokdo. Skauti a skautky z celého světa se zavazují k tomu, že budou přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta. Každý ze skautských vedoucích by měl splňovat tři základní pilíře: povinnost, odpovědnost a kázeň. Kdybychom se těchto pilířů drželi všichni, celá společnost by se rázem zlepšila.

Třetí otázka výzkumu 8B: „Může člověku skutečnost, že je skautem, pomoci zvládat lépe složitější situace?“

R1: „No, asi tu situaci může jen zmírnit tím, že vás někdo vyslechne, poradí, pomůže, ale že by se na to někdo spoléhal, no, a využíval toho, no, to si myslím, že by určitě nešlo. Já osobně jsem vždy ve skautu našel porozumění, pochopení a nehrozilo, že by se mi někdo vysmíval či se do mě nějak střefoval, jo, to fakt nešlo.“

R2: „Myslím, že v určitém věku ano. Myslím tím dětské problémy. V dospělosti záleží, jak s kterým problémem.“

R3: „No, já si myslím, že ano. Už jen desatero dobrého skauta nám říká, že máme být veselé mysli, a denní příkaz, že máme udělat alespoň jeden dobrý skutek. Takže si myslím, že to může dost pomoci, když si každý z nás uvědomí, že na světě není nikdy sám, že je tam ten oddíl, vedoucí, rádci, ostatní skauti, bratři a sestry, takže zvládá se všechno líp. A vůbec fakt je ten, že když jsi fakt dobrý skaut a snažíš se všechno dodržet, tak se ti nemůže stát, že něco nezvládneš.“

R4: „No, to je velmi zajímavá otázka. Já jsem více než přesvědčen, že se dá díky skautingu zvládnout líp nějaké těžké životní situace. Skauting všechny podporuje v kolektivitě, každý se může svěřit staršímu, který má více zkušeností, může vysondovat, jak by danou situaci řešil on sám. Takže můj závěr je ten, že se to dá.“

Vyhodnocení otázky 8B:

Výsledek výzkumného šetření byl čtyřikrát ano. Oldskauti se shodli, že nám skauting dává vzájemné pochopení a porozumění a hlavně vzbuzuje v člověku pocit, že nikdo není na světě sám. Každý má možnost se svěřit staršímu, s bohatšími zkušenostmi. Všechny tyto aspekty nám pomáhají zvládat lépe složitější situace.

Osobně si myslím, že mi tato skutečnost také pomáhá. Snažím se být za každých okolností veselé mysli. A když mi je nejhůř, snažím se dělat dobré skutky, tím se pak cítím lépe a dostanu se ze všeho možného chmuru.

Otázka dotazníku č. 3C: „V čem podle Vás spočívá výchovný potenciál skautingu?“

R1: „No, já nevím, já to všechno vidím moc a moc špatně, no, já to vidím, protože měl jsem málo možností, ale pár jako jo, pro mě už ten skauting není to, co to bývalo. Ten dnešní skauting pro mě už asi neexistuje, já si nemůžu pomoci. Ty dnešní děti si neumějí vzít pilku do ruky, něco zatlouct, uvařit si, jednak ani nesměj, aby se jim něco nestalo, no, já nevím, no.“

R2: „To je jako co? Jako do budoucna? No, měl by velkej, kdyby jim lidi víc fandili. Lásky k přírodě, k životu, ta hlavní.“

R3: „Pavlinko, já si myslím, že ve všem. Teda ten náš tehdejší skauting. S tím dnešním se to podle mě nedá ani srovnat. Dnešní děti podle mě vůbec nevědí, že smůla je dobrá na zapálení ohně, spolu s březovou kůrou, neumí zatlouct hřebík či si sami uvařit. Pro mě, nebo spíš pro nás měl, potenciál ve všem, byli jsme jedna velká druhá rodina, tým, který držel při sobě. Největší hodnota byla asi hodnota přátelství.“

R4: „No, potenciál, vždycky byl v dětech, od samýho začátku, to je to největší bohatství, co máme a co i naše organizace by měla mít, všimni si, že říkám měla mít, druhá otázka je nezanedbatelná, je o vedoucích, všechno, co je od vedoucího oddílu nahoru, by mělo fungovat jenom a převážně tak, aby jim zametali cestu nahoru, jsou tam jenom od toho, aby sloužili oddílu ne sami sobě, teď záleží na tom, jak ty vůdce připravíme.“

Vyhodnocení otázky 3C:

Respondent č. 1 je zastáncem toho, že skauting už není to, co bývalo, skauting jako takový už neexistuje. Respondentka Iva si myslí, že výchovný potenciál spočívá v lásce k přírodě a k životu. Jen ji mrzí, že skautům lidé málo fandí. Oldskautka Marta je přesvědčená, že výchovný potenciál je ve všem, ale hlavně v hodnotě přátelství. Poslední dotazovaný vidí největší potenciál v dětech, děti jsou prý největší bohatství a naším úkolem je co nejlépe připravit vůdce.

Myslím si, že skauting má výchovný potenciál úplně ve všem. Ať už se jedná o přírodu (učíme se poznávat květiny, stromy a keře), podporu dospělých (rádce družin, oddíloví

vedoucí, oldskauti), týmový systém (družiny, oddíly, střediska, kraje) či fyzickou aktivitu (míčové hry, lakros, cyklistika).

Otázka dotazníku č. 3C: „Co Vám skauting dal?“

R1: „No, tak jako, pro mě to byla otázka češství, protože jako ta první republika a tak dále, celá ta změna a tak dále, to byla pro mě asi tak nejlepší doba čili 47., 48. takový zklamání.“

R2: „Dal mi hodně, dal mi hodně, protože jsem se i podle toho dlouho chovala a stále na to myslím, stále se jako oldskauti scházíme, to ti určitě kluci taky říkali, takže vidíš v těch lidech, že jsou opravdu dobrý.“

R3: „Pavlinko, ty máš teda otázky, no, skauting mi dal strašně moc do mého života, pořád na ta léta vzpomínám, v myšlenkách se vracím, dal mi i hodně přátel, se kterými jsem se i do nedávna scházela, teď jak vidíš, jsem pomalu na vozíčku a v domově pro seniory, tak už to není nic moc, ale dal mi fakt strašně moc, dobrou mysl a ta že byla potřeba, v roce čtyřicet sedm čtyřicet osm, to bylo obrovské zklamání a myslím, že nejen pro mě.“

R4: „No, jedna skauting není, no, to je celkem zajímavá otázka, co mi dal, životní styl.“

Vyhodnocení otázky 3C:

Na otázku: „Co Vám skauting dal?“ mi čtyři respondenti odpověděli následovně: češství, dal mi hodně, dobrou mysl, a životní styl.

Jak se říká sto lidí sto chutí. Každému skauting dává něco jiného, pro něj důležitého. Ale jistě jste si všimli, že každému respondentovi dal skauting něco pozitivního. Mně dal například nespočet kamarádů, nejen z mého rodného města, ale dopisují si i s kamarády z Vansdorfu, Jirkova nebo například z Rýmařova. Mimo jiné mi skauting dal nezapomenutelné zážitky, zavedl mě na místa, kam bych se sama nepodívala, a rozvíjel mě po duševní stránce.

Otázka dotazníku č. 4C: „Jaké vlastnosti si na sobě ceníte?“

R1: „No, já mám radost, když má druhý radost a nakonec se mi to celý život vrací, to je moje krédo.“

R2: „No, odmlčení, to ani nevím, odmlčení, trpělivá asi jsem, jo, to je asi jediný.“

R3: „No, Pavlíno, já si na sobě asi cením, počkej, co je asi tak to nejdůležitější, no, já když se do něčeho takříkajíc zakousnu, tak to vždycky dodělám do konce. Snažím se nikdy nedělat dvě věci najednou, protože vím, že bych je neudělala obě na sto procent. A proto jsem to vždycky všechny takhle učila, to je moje motto.“

R4: „No, to se špatně říká. Asi si na sobě cením toho, že když něco řeknu, tak to platí.“

Vyhodnocení otázky 4C:

Mezi čtyřmi vlastnostmi, kterých si na sobě oldskauti cení, se našla trpělivost, radost, když má druhý radost, dělat jednu věc a pořádně a dodržet slovo.

Pro mě je to milé zjištění, všechny zmíněné vlastnosti byly kladné a hlavně většina vlastností, která byla řečena, byla pro někoho druhého. Má prioritní vlastnost, které si cením, je, že jsem velice usměvavá a vytrvalá. Dokud nedosáhnu toho, čeho chci, tak nepřestanu.

Otázka dotazníku č. 5C: „Pomohla Vám někdy skutečnost, že jste skautem, při řešení nějakých důležitých situací?“

R1: „No, v mnoha případech jsem se obrátil jako vlče na družinového rádce, ale to bylo, ještě když jsem byl malej, a to jsem vlastně ani neřešil nic tak závažného. Pak když jsem byl už starší, tak, no, přemýšlím, tak to mi skaut taky pomáhal, ne, že ne. Měl jsem problém třeba s přijetím na vysokou školu, hodně problémů, co se týče politiky, a to jsme taky řešili v rámci naší družiny, většinou. Takže jako jo, pomáhalo mi to, ale jak je to teď, to nevím, doufám, že se to nemění. Pak jsem si prožíval těžký období, třeba když

mi zemřela matka a otec, jo, to bylo hodně špatný, ale pořád jsem měl ty skautský kamarády. Takže jo, myslím, že mi tahle skutečnost pomohla.“

R2: *„To nemůžu jednoznačně říci, ale vím, že jsem vždycky žila čestně, to mě hlavně členství ve skautu naučilo. A nikdy bych to neměnila!“*

R3: *„No, Pavlíno, marně přemýšlím, odmlčení. Při důležitých situacích se mnou vždycky byli moji kamarádi ze skauta, ale teď si nevzpomínám na konkrétní situaci, která by ti mohla pomoci.“*

R4: *„No, jednu zajímavou historku, když jsme v 68. respektive v 89., tak nás na starosti dostali Holanďani, holandský skauti, a když se sem přijeli podívat, tak skoro na kolenou nás prosili, abychom nepřejímali jejich způsob skautování, né holandskej, světovej, tady v týdletý Evropě, protože v jejich vyjádření byl skauting ten pravej zakonzervovanej, byl tady jakej měl být, od nás nic nepřebírejte, i stalo se, začali jsme přebírat, jako třeba že jsme si slib náš, Svojsíkův slib, vyměnili za členství v mezinárodní organizaci, protože nikdo nás do toho nenutil, například Francouzi mají šest nebo osm organizací a jenom jedna, ta největší, zastupuje Francii ve skautském hnutí, ostatní žijou, mají svůj program, žijou si spokojeně, a kdybychom my se tam tak necpali, pro nás tohle bylo zásadní, dokonce jsme se pohádali i na sněmu, jo, to jsem se musel hodně držet, kdybych se nezkrotil, asi bych jim to tam rozmlátil, to je to typický český přísloví, ani oblečenej ani nahatej, no nic.“*

Vyhodnocení otázky 5C:

Oldskautu Františkovi pomáhala skutečnost, že je skautem, když se mohl obrátit na své družinové rádce, kteří mu byli vždycky nápomocni. Oldskautka Iva sázela na čestnost, vždy podle svého přesvědčení žila a neměnila by. Když bylo nejhůř oldskautce Martě, pomáhali jí hlavně kamarádi ze skauta, mohla se jim svěřit, vždy tu pro ni byli, když je potřebovala. Oldskaut Pavel se jednou pohádal na sněmu a musel se hodně držet, aby se nestalo něco hrubého, ale naštěstí si řekl, že bude zdvořilý a prospěšný, jak mu přikazuje slib.

Abych pravdu řekla, žádné katastrofické či zásadní životní situace jsem ve svém věku zatím ještě nezažila. Pokud bych se ale do nějaké dostala, mám spoustu kamarádů a

kamarádek, kteří se na mě mohou kdykoliv spolehnout, a já na ně. Skauting mě naučil rozeznat zásadní problémy od těch nedůležitých. A co bych chtěla nejvíce zdůraznit, skauting mě naučil lásce k přírodě, což mnozí neznají do dnes.

Otázka dotazníku č. 6C: „Máte nějaké poselství pro mladší generaci?“

R1: „*No, aby nedělali hlouposti. Aby se trochu víc zajímali o historii skautingu, aby chodili na ty naše setkání, my občas chodíme jako oldskauti na různé besedy a přednášíme, podle mě to je pro ně velice zajímavé, musíme to samozřejmě různě upravovat, ty materiály, abychom to přednášeli zábavně, když tam máme chlapecký oddíl, tak jim nebudeme říkat třeba, co dělaly holky a jak se pralo prádlo, to by je nebralo. No, takže asi tohle bych jim vzkázal.*“

R2: „*Poselství by mělo mít taky velice dobrý, kladný, ale nevím, jak dneska lidi na to pohlížejí.*“

R3: „*No to je jednoduchá otázka, vzkázala bych jim, aby se vrátili v čase a strašně bych jim přála, aby zažili to, co jsme zažili my.*“

R4: „*No, poselství, my jsme příliš ovlivnění tím, co jsme dělali a jak jsme to dělali, to znamená, že to už dneska asi tak neplatí, a to je možná to nejhorší, měl bych poselství, vraťte se ke kořenům!*“

Vyhodnocení otázky 6C:

Výsledek mého výzkumného šetření je velmi pozitivní, oldskauti vzpomínali na hezké dětství, více než většina tvrdí, že bychom se měli vrátit ke kořenům, více se zajímat o historii skautingu a nedělat hlouposti.

Mé poselství pro mladší generaci je jednoduché. Přála bych si, aby každé dítě chodilo na skauta, bude tak mít kvalitnější život a více kamarádů z masa a kostí, nejen těch virtuálních, například na facebooku.

**Otázky dotazníku č. 7C: „Jak jste reagoval/a na kauzu ústecké dvojky?
Myslíte si, že se tomu dalo zabránit?“**

R1: „No, zprvu jsem tomu nemohl uvěřit, byla to hrozná rána. Pak mě hrozně mrzí, že zneužili skautské jméno a porušili slib.“

R1: „No, myslím si, že bohužel ne, skauti si věří, nepodezřívají se a nikoho by to ani ve snu nenapadlo, že se něco takového může vůbec stát.“

R2: „To jsem sledovala, velice mě to zamrzelo, protože tatínek chodil za tím, co to tam vedl, jak se jmenuje, Kamzík teď jsem si nemohla vzpomenout, no, takže hodně se Kamzík i od něj učil a todlento, táta mu s tím pomáhal, ale tydlenty dva kluci, nepochopila jsem to do dneška.“

R2: „No, já hlavně vůbec nevím jak, protože my jsme taky byli s těma vedoucíma, jako pod stany jsme jezdili, v sobotu v neděli nebo tak, a tam vůbec nic takovýho za ty tři roky, ani náznak něčeho, nebo to byli dospělí chlapi, dospělý ženský a ty děti žádnéj náznak ničeho, prostě. Vůbec nic.“

R3: „Počkej, co teď myslíš? Jo, ty zneužívaný skauty? No, to je hnus. Vůbec nechápu, jak se to mohlo stát. Bylo to pro mě morální selhání, Pavlíno. Rána, která se bude ještě dlouho zacelovat. Takhle zhroucená jsem snad nebyla, ani když nás zrušili. Ptala jsem se Kamzika, jestli tomu šlo nějak zabránit, ale podle něj to byli skvělí kluci s dobrými nápady, vervou ke skautingu a tohle se z nich vyklubalo, no hnus. Pavlíno, já jenom doufám, že to byl jediný případ a že už se nic takového nikdy nestane, takhle strašně zostudit celý skauting! Že jim není hanba! Napadá mě jen jedno slovo, úchyláci. Měli by je zavřít, až zčernají.“

R3: „No, já do toho vidím asi úplně nejmiň, ale jsem si více než jistá, že kdyby to Kamzík věděl, určitě by tomu zabránil dřív. No, bohužel se tak nestalo, ale to je holt život.“

R4: „To nám dalo pěknou ránu, to byla pecka, no takovouhle šlehu snad nám nedali ani, když nás zrušili. To je morální neskutečná rána, no to, celá ta práce předchozí, celá předchozí práce šla do háje, prostě pro mě to je nepochopitelný.“

R4: „No, ptal jsem se Kamzíka, jestli nebyla možnost na to přijít nějak dřív, ne, mně když to vyprávěl, tak to byli absolutně spolehliví kluci, absolutně jako perfektní, v té přípravě, ve všem, a pak z nich byli normální úchylové, prachsprostý úchylové. Tam se hovoří o sto případech a z toho je dvaatřicet jenom prokázaných. Takže katastrofa, pro nás ty starý katastrofa.“

Vyhodnocení otázky 7C:

Pro všechny oslovené respondenty to byl hrozný šok, nikdo z nich si to nedokáže vysvětlit. Je to velká morální rána, šleha, které se nejspíš nedalo zabránit, tvrdí. Oldskaut Yankee byl učitelem Kamzíka, který vedl tuto poškozenou družinu. Ptal se ho, zda se tomu dalo zabránit, avšak prý to byli bezproblémoví chlapci, vždy dbali na perfektní přípravu schůzek. Pro skauty a vlastně pro veškerý lid to je nepochopitelné.

Skaut Piškot a skaut Meluzín porušili slib a měli by být potrestáni tím nejhorším způsobem, nejenže kvůli vlastnímu prospěchu zruinovali celé skautské hnutí, ale především zneužívali děti. Zneužívání chlapci se z toho budou dostávat ještě hodně dlouhou dobu a nikdo neví, zda se z toho vůbec někdy dostanou. Sledovala jsem tuto kauzu v hlavních televizních novinách, celou dobu jsem měla husí kůži. Ještě před několika lety jsem na výpravě v Křečanech s těmito zmíněnými osobami hrála divadlo pro děti. Ani mně nepřipadali nijak zvláštní, spíš byli zvláštní tím, jak se snažili každému zavděčit. Sama opravdu pevně doufám, že to byl ojedinělý případ a že se tyto „hnusy“ nedějí na denním pořádku. Pro mě, jelikož jako skautka a zároveň i osoba toužím po spravedlnosti, je za zneužití minimálně 39 dětí deset let vězení málo.

3 ZÁVĚR

V dnešní hektické době rodičovskou roli přebírají v mnoha případech právě vychovatelé. Role vychovatele je velice důležitá a její hodnota bude i nadále stoupat. Nejen ve školní družině, ale zároveň i ve skautu se dítě zdokonaluje v sociálních dovednostech důležitých pro život. Učí se zde žít a kooperovat s ostatními a tolerovat odlišnosti. Ve školní družině tráví velkou část volného času, proto je dle mého názoru důležité, aby ho pobyt v družině těšil a naučil se zde něco nového. Myslím si, že i ve skautu děti tráví mnoho volného času, proto je nezbytné, aby i sem dítě chodilo rádo, bez donucení rodičů, aby se těšilo na nové věci a třeba pomáhalo vytvářet program. Ve skautu děti vedu k radosti z činnosti, k povzbuzení jejich zvědavosti a ctižádosti, nadále je motivuji a povzbuzuji a zároveň všestranně rozvíjím.

Současné děti se bohužel věnují spíše pasivním aktivitám, které je moc neobohacují. Mezi tyto aktivity patří sezení u televize, hraní her na x-boxu či na počítači. Bohužel se již pomalu zapomíná na aktivní činnosti, jako na chození do přírody a sportování. Právě skauting se již od minulého století snaží všechna tato negativa minimalizovat. Skauting usiluje o znovuoobjevení lásky k přírodě, o utužení morálních hodnot a napomáhá při socializaci.

Mou bakalářskou práci jsem rozdělila do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretickou část jsem nadále rozdělila do tří kapitol, každou kapitolu jsem uvedla výstižným citátem. První kapitola obsahuje problematiku výchovy, její koncepci, druhy a cíle. Druhá kapitola se věnuje skautingu. Vymezila jsem zde stručný přehled historie skautingu, dále se pustila do tématu hodnotové orientace skautů a citovala skautský zákon a slib. Třetí kapitolu jsem zaměřila na samotný oldskauting. Psala jsem o koncepci, hlavním poslání a představila oldskauty z Ústí nad Labem. V těchto třech kapitolách jsem uvedla nejzákladnější citace, pro práci velmi přínosné.

Dále jsem prostudovala odbornou metodologickou literaturu, ze které jsem se dozvěděla cenné poznatky. Tyto získané poznatky jsem poté mnohdy využila i ve své praxi.

Cílem práce bylo zjistit, zda má skauting z hlediska životních zkušeností oldskautů výchovný potenciál.

V praktické části mé bakalářské práce jsem metodou kvalitativního výzkumu, konkrétně za pomoci dotazníkového šetření, zkoumala čtyři výzkumné oblasti, tj. specifický přístup skautingu k výchově, podobu současného skautingu, skauting a rizikové chování dětí a výchovný potenciál skautingu. Dospěla jsem ke konkrétním závěrům, které jsem podrobně popsala v kapitole výsledky výzkumného šetření.

Z mého výzkumu jasně vyplývá, že skauting má na děti a jejich výchovný potenciál vliv tak silný, že si to ani neumějí představit. Ve skautingu totiž dochází k pozitivnímu ovlivňování výchovy, například při jednotlivých činnostech. Věřím, že to i moji svěřenci v dospělosti ocení, stejně jako dotazovaní oldskauti.

Všechny mé závěry ukazují jediné - jsou velikým přínosem jak pro mou práci vychovatelky, tak i pro mou volnočasovou činnost ve skautu. Myslím si, že má práce bude velmi zajímavé čtení pro rádce družin, rodiče dětí a třeba i pro učitele. Zpětná vazba dětské skautské výchovy v dospělosti je více než pozitivní.

4 SEZNAM PŘÍLOH

- Foto Roberta Baden Powella
- Foto Roberta Thompsona Setona
- Foto Antonína Benjamína Svojsíka
- Znak světlušek
- Znak vlčat
- Znak skautů
- Znak roverů
- Dotazníkové šetření
- Svolení k přepisu rozhovorů

5 PŘÍLOHY

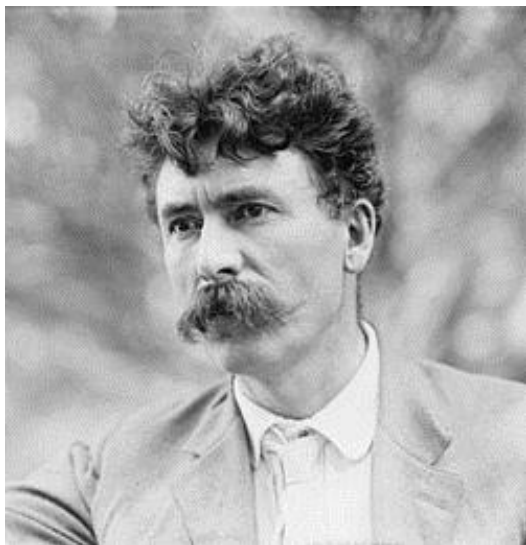
5.1 Příloha č. 1, Foto Roberta Badena Powella

46

⁴⁶ Skauting: Skautské středisko Hrozen. *Skauting* [online]. Židlochovice: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.strediskohrozen.cz/skauting/>

5.2 Příloha č. 2, Foto Roberta Thompsona Setona

47

5.3 Příloha č. 3, Foto Antonína Benjamína Svojsíka

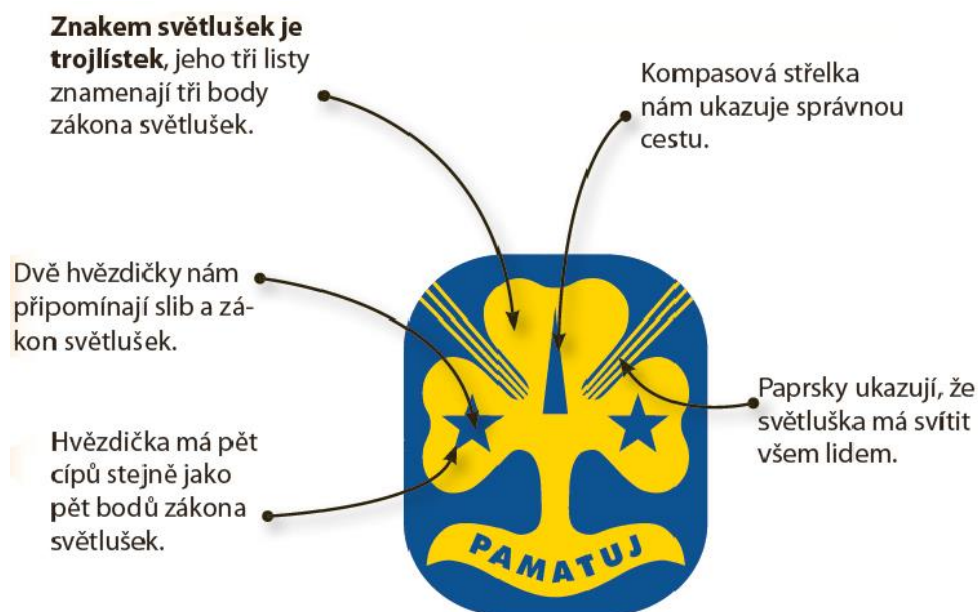

48

⁴⁷ Ernest Thompson Seton: Ernest Thompson Seton. Wikipedia [online]. Praha: Creativ Commons, 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ernest_Thompson_Seton

⁴⁸ Skaut Otrokovice: Skauting. Skaut Otrokovice [online]. Otrokovice: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.skautotrokovice.org/a-b-svojsik.html>

5.4 Příloha č. 4, Znak světlušek

49

5.5 Příloha č. 5, Znak vlčat

50

⁴⁹ Skautský oddíl OSTSK: Skautské symboly. Skautské symboly [online]. Ratíškovice: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.ostsk.cz/content/skautske-symboly>

⁵⁰ Krajská rada Junáka Zlín: Krajská rada Junáka. Skaut [online]. Zlín: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://mujweb.cz/orj.krj.zlin/symbolika/vlcata.html>

5.6 Příloha č. 6, Znak skautů

51

5.7 Příloha č. 7, Znak roverů

52

⁵¹ Medvědi Beroun: Skautský oddíl. *Medvědi Beroun* [online]. Praha: Copyright, 2002 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.medvediberoun.eu/skautske-znaky-a-symboly-r5.html>

⁵² Roveřizvočka: Skautský oddíl. *Rověři* [online]. Praha: Estránky, 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.roverizvočka.estranky.cz/clanky/kdo-jsme-a-kde-nas-najdete/kdo-nebo-co-je-rover_.html

5.8 Příloha č. 8, dotazníkové šetření

Skupina A:

1. Mohla bych vás požádat, abyste se mi představil?
2. Kde v současné době pracujete?
3. Kolik vám je let?
4. Máte sourozence?
5. Co děláte ve volném čase?
6. Co jste dělal/a za mlada ve volném čase?

Skupina B:

1. Od kolika let skautujete?
2. Jakou máte přezdívku?
3. Pamatujete si slib?
4. Do jakého oddílu jste chodil/a?
5. Jak probíhaly schůzky?
6. Jezdil/a jste na tábory?
7. Jak vypadaly tábory dřív?
8. Mění se podle Vás nějak podoba skautingu v čase?
9. Mají podle Vás děti skauti zdravější přístup k životu, například ke konzumaci alkoholu a užívání tabákových výrobků?
10. Je podle Vás možné říci, že díky skautingu je omezováno rizikové chování dětí? Proč ano/proč ne?

Skupina C:

1. V čem podle Vás spočívá specifický přístup skautingu k výchově?
2. V čem podle Vás spočívá mravní potenciál skautingu?
3. V čem podle Vás spočívá výchovný potenciál skautingu?
4. Co Vám skauting dal?
5. Jaké vlastnosti si na sobě ceníte?
6. Pomohla Vám někdy skutečnost, že jste skautem, při řešení nějakých důležitých situací?
7. Máte nějaké poselství pro mladší generaci?
8. Jak jste reagoval/a na kauzu ústecké dvojky? Myslíte si, že se tomu dalo zabránit?

5.9 Příloha č. 9, svolení k přepisu rozhovorů

X

Spěváček

František Spěváček
Oldskaut

X

Kasíková

Iva Kasíková
Oldskautka

X

Dostálová m.

Marta Dostálová
Oldskautka

X

Šlégr

Pavel Šlégr
Oldskaut

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BLÍŽKOVSKÝ, Bohumír. Příručka třídního učitele. 2, upravené a doplnené vyd. Praha: Státní pedagogické nakl., 1966.

BŘEČKA Bruno, Kronika čs. Hnutí, ISBN:80-238-5564-6, Brno: Junák, 1999

BŘICHÁČEK, Václav, Hana Havlůjová, Jiří Pilka a Jana Pfeiferová, Setkání, vzpomínky, stopy. Vyd. 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2011. ISBN 978-80-86825-57-1.

ČERMÁK, Ivo a Michal MIOVSKÝ. Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí: sborník z konference. Vyd. 1. Boskovice: Nakl. Albert, 2000. ISBN 8085834960.

DISMAN, M. (2000). Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum.

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. Sociologie životního stylu.

ELPORTÁL: Brno: Masarykova univerzita. ISSN 1802- 128X. 2010. S. 53

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HORÁK, Josef a Zdeněk KOLÁŘ. Obecná pedagogika. Vyd. 1. V Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2004. ISBN 80-7044-572-6.

HUBÁČEK, Milan. Skautský vůdce. Brno: Javor, 1994. ISBN 80-900948-7-2.

JUNÁK – český skaut, z. s. (2014). Stanovy spolku. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR.

JŮVA, Vladimír. Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium. Brno: Paido, 2001. ISBN 80- 85931- 95- 8. S. 149

KOHÁK, Erazim V, Roman ŠANTORA a Jiří ZAJÍC. Erazim Kohák: poutník po hvězdách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785245.

KOMENSKÝ, Jan Amos. Informatorium školy mateřské. Třetí vydání. V Praze: Topič, 1947. Sbíрка souvislé četby školní.

KRAUS, Blahoslav. Teorie výchovy. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2006.

KURÁŇOVÁ, Ivana. Skauting a jeho vliv na trávení volného času dětí a mládeže. 2003.

MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-494-X.

NAVRÁTIL, Zdeněk. Proč není skauting koníčkem: [hodnotový žebříček a životní styl]. Ivančice: [Zdeněk Navrátil], 2003, 16 s.

PECHÁČEK, Ladislav, DOČEKAL, Boris (ed.). Co z vás bude---. Jihlava: Listen, 2007. Česká povídka. ISBN 978-80-86526-27-0.

ALEŠ ČENĚK, Plzeň: 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-123-6.

JUNÁK- svaz skautů a skautek ČR, Praha: 2011. ISBN 978-80-86825-57-1.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

RUSEK, L. (2000). Úvahy o skautingu, skautování a skautství. Praha: Ekumenická lesní škola

RUSEK, Ladislav, RUSKOVÁ, Libuše (ed.). Ladislav Rusek: pedagog, skaut, výtvarník, publicista, básník. Vyd. 1. České Budějovice: Kopp pro Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2009. ISBN 978-80-7232-363-0.

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. Dětská klinická psychologie. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 8071691682.

SKAUTSKÝ ALMANACH. Ústí nad Labem: Pavel Šlégr, 2001

Skauting: [zimní katalog]. Praha: Palác Skaut, 1934. PECHÁČEK, Ladislav, DOČEKAL, Boris (ed.). Co z vás bude--. Jihlava: Listen, 2007. Česká povídka. ISBN 978-80-86526-27-0.

STANOVY JUNÁKA- svazu skautů a skautek ČR, 2001

STANOVY JUNÁKA- svazu skautů a skautek. [Česko: Junák, 1990.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. Základy junáctví, 3. Vyd. Merkur, Praha:1991.

ŠANTORA, Roman a Václav NOSEK. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. 1. vyd. Praha: Mladá fronta-Junák, 2012. ISBN 8086825728.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ZAJÍC, J. (2000). Myšlenkové základy skautingu. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR.

Skauting: Skautské středisko Hrozen. Skauting [online]. Židlochovice: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.strediskohrozen.cz/skauting/>

Ernest Thompson Seton: Ernest Thompson Seton. Wikipedia [online]. Praha: Creativ Commons, 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ernest_Thompson_Seton

Skautský oddíl OSTSK: Skautské symboly. Skautské symboly [online]. Ratiškovice: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.ostsk.cz/content/skautske-symboly>

Skaut Otrokovice: Skauting. Skaut Otrokovice [online]. Otrokovice: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.skautotrokovice.org/a-b-svojsik.html>

Krajská rada Junáka Zlín: Krajská rada Junáka. Skaut [online]. Zlín: Copyright, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://mujweb.cz/orj.krj.zlin/symbolika/vlcata.html>

Medvědi Beroun: Skautský oddíl. Medvědi Beroun [online]. Praha: Copyright, 2002 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.medvediberoun.eu/skautske-znaky-a-symboly-r5.html>

Roveřizvočka: Skautský oddíl. Roveři [online]. Praha: Estránky, 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.roverizvočka.estranky.cz/clanky/kdo-jsme-a-kde-nas-najdete/kdo-nebo-co-je-rover_.html